

BOLLETÍ DE LA SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LULIANA

RESPOSTES A UNA ENQUESTA

DAVANT EL CENTENARI LUL·LIA

Per E. ALLISON PEERS, Professor a la Universitat de Liverpool, autor de la versió anglesa del *Blanquerna*, d'una *Biografia de Ramon Lull*, etc.

Corresponent a la invitació del BOLLETÍ, vetaquí la meua idea sobre el pròxim centenari lul·lià:

I.—Quant a la data de celebració tenc per la més convenient la tardor o l'hivern de 1933 o bé la primavera de 1934. Fixar-la en 1932 o 1935 equivaldria a fer bons els arguments dels partidaris d'una d'aquestes dues dates (1932 o 1935). I la commemoració d'un centenari no té res a veure, al meu entendre, amb tals arguments. Per tal que la commemoració sia digna cal preparar-la amb temps, i dupto que n'hi hagi abastament si es fixa abans de 1933. Pel que fa a 1935, és l'any del tercer centenari de la mort de Lope de Vega. Tot sembla indicar, doncs, el 1934, any que té, d'altra banda, la ventatge que ens dona dos anys per a la preparació. Així podria anunciar-se des d'ara la data 1932-1935, que sembla la manera més encertada.

II.—La forma de celebració ha d'atènyer-se al triple aspecte del geni de Ramon Lull—«l'home, el savi, el sant»—és a dir, voldria la celebració religiosa estretament unida amb la cultural i l'acadèmica.

III.—Aquesta darrera celebració caldria que fos *internacional*. Atreure a Mallorca, si possible fos, lul·listes de tots els

països, a fi que cada terra rendís tribut al gran mallorquí. I publicar en un gran volum d' *Homenatge Internacional* els panegírics o articles que cada un escrigués sobre el Beat Ramon.

Per MOSSÈN JOAN AVINYÓ, autor d'una *Vida del Beat Ramon Lull*, i d'una *Història del Lul·lisme*.

Crec, primerament que s'imposa una revisió per tal d'assegurar l'autenticitat de tots els documents que fan referència a la personalitat del Beat Ramon Lull; perquè, si bé sembla que no cap dubte respecte de la vida anònima i coetànea, del testament i d'altres, en canvi, alguns dels publicats pel P. Custurer i pel P. Pascual ja no són tan fermes, puix que han estat impugnats; entre els darrers està un bon xic trontollat el que's refereix al seu martiri i a la seva mort.

En segon lloc, seria molt necessari tenir inventariats tots els manuscrits de les seves obres que's troben dispersos per diferents arxius arreu del món, i singularment els de Palma i d'altres indrets de Catalunya, València, Barcelona, Montpeller, Perpinyà, etc. que caldria afegir als molts i meritisims treballs que de fons estrangers han portat a cap recercadors competentíssims.

Al mateix temps s'hauria de fer un acurat estudi dels diversos còdexs i establir entre ells una interdependència, per tal de fixar la lliçó autèntica i moltes d'altres avantatges que una tal compulsa proporcionaria. Així per exemple, algunes de les obres que hom dóna com sortides de la ploma del Beat, ens resultarien que no són més que uns resums o parts separades d'aquelles o bé les lliçons del Mestre escrites per algun dels seus deixebles. Oï més, podríem fixar la cronologia de la seva producció, establir la personalitat dels primers lul'lians, etc. etc.

En tercer lloc, a més de la tasca, mai prou lloada, de la Comissió editora dels textos catalans hauria de seguir la publicació dels textos originals llatins encara inèdits.

I finalment, crec seria cosa molt con-

venient i necessària la publicació d'edicions crítiques de les obres científiques de Lull vertides al llenguatge català modern, per tal de fer més coneguda la ideologia del Beat en els cercles intel·lectuals, i obtenir per les seves doctrines i sos mètodes una major divulgació.

Sobre aquestes bases hom podria bastir un estudi definitiu de l'home, del savi, del sant; del contrari sempre estem exposats a constants rectificacions.

Respecte al segon punt de l'enquesta, s'haurien d'iniciar d'una manera ben solemne, és a dir, que la gent se'n adonés, les gestions per bastir un monument a Barcelona que fos digne de la més gran personalitat catalana que homenatgem i de la capitalitat de Catalunya; i portar-lo a terme a la major brevetat possible

ANTIGUES POSSESSIONS D'ARTA

NOTICIES DE LES MATEIXES I DELS SEUS SENYORS

EN ELS SEGLES XIII, XIV I XV.

II

MOREL O MUREL (MORELL)

SENYORS: DESCOLOMBERS I SUREDA

SUREDA

Creim convenient en aquesta ocasió limitar-nos a tractar sols dels Sureda que durant la centúria XV.^a foren senyors del feu de *Morel*, ja que precisa per seguir la norma traçada en el present estudi continuar-lo fins començada l'edat mitjana o sia les primeries del següent segle XVIe (1)

Aniran per tal raó transcrits únicament

els documents o clàusules dels mateixos que sien fonts històriques, a les que recorrem amb gran plaer en el present estudi perquè són el fonament més solid, millor dit únic, del mateix.

Dels quatre infants mascles que a la seva mort prematura deixà N'Antoni Sureda, fill major del ciutadà de Mallorca amb honors de cavaller Salvador Sureda, foren N'Antoni i En Joan, nats respectivament en tercer i quart lloc d'entre dels que li donà l'honorable senyora Joaneta, la seva esposa. (1)

(1) Com tenim en preparació una història genealògica crítica i documentada de la família de Sureda deixam per aquella el seu estudi, tan complet com podem, des de son arrelament en aquesta illa.

(1) Salvador i Miquel se deien el primer i segon. Mort aquell molt jove, (n. 1379 † 1401) del matrimoni que havia contret amb la rica i qualificada donzella Jau-

Hagueren de venir al món pels anys 1382 a 1385 i casaren abans de 1408 amb les germanes Catarina i Cília Moger-Descolomers, com queda referit. (1)

Ben lligada dugueren sempre llur vida els dos esmentats germans, més reforçada aquella lliga pel matrimoni que contragueren. Sols la mort rompé tan exemplar germandat.

Després de la indicada data, 1408, comensen a desprender-se de bona part dels béns que posseïen a Manacor (2) redimeixen censals i altres drets heretats de son pare i donen suficient poder a Miquel son germà resident en dita vila perquè en nom seu pugua concertar vendes i establiments i firmar les corresponents escriptures. Du-

meta Rot an Reial i de Fàbregues deixà solament una filla anomenada Blanca, que casà amb el noble Guillelm Sala i Safont, duquent per tal motiu a la Casa de Sala, amb la seva sang, el seu important patrimoni.

En Miquel, casat per l'any 1406 amb Mateva de Bel'loch traspasà d'aquest món també jove en 1416 amb sols dos fills qu'es deien Salvador i Joan (a) finits de pocs anys el primer i de pupilar edat el segon.

(1) Segons escriptura de 5 gener de 1408 autoritzada en l'Escrivania de Cartes Reials de Manacor figura com a testimoni el referit Joan Sureda ja resident a Artà

(2) xx die mensis martij anno predicto. (1408)

Nouerint uniuersi. Quod constitutos in iudicio curie Regie parrochie de Manacor Laurencius rotlandi habitator dicte parrochie de Manechor donatarius omnium bonorum Jacobi de seua notarium Maioricarum quondam et per soluendis et satisfacendis illis quadraginta quatuor quarterijs frumenti debitis Michaeli Anthonio et Johanni sureda fratribus et heredibus Anthonij sureda quondam racione census temporis preteriti racione et occasione illarum duarum quarteriarum frumenti censualium quas dictus Jacobus de seua not. quondam quolibet in festo sanctorum Petri et Felicis augusti faciebat dictis heredibus de censu pro quadam sorte terre ipsius per Jacobi de seua infra scripta dedit et assignauit at subastandum et vendendum espacio quatuor m. n. suum p sequestrum dictam sortem terre situata in dicta parrochia de Manechor in termino alquarie vulgariter dicta le taffall.

(Substa i venta de terra per satisfer vençuts de censal als germans Miquel, Antoni i Joan Sureda, fills d'Antoni Sureda, major.)

ARX. DE PROTOCOLS.—*Lib. de Cartes Reials de Manacor* de 1400-1409, sens foliar.

(a) ARX. DE PROTOCOLS.—*Tom de Cartes Reials de Manacor* que comprén els anys de 1412 a 1430, n.º 672. Escripura de 5 d'agost de 1416.

rant desset anys alienen cases, terres, censals i altres drets a ells pertanyents per herència dels seus avantpassats. (1)

Des de la seva infantesa, mort el seu pare, compartí amb sa mare la cura i administració de la Casa paterna son oncle N'Arnau Sureda, Senyor de *Sant Martí*, quedant comprovat per distints fets i resolucions son zel i bona voluntat pels seus nebots orfes.

Bon comprovant n'és, entre molts d'altres, veure que fins i tot adquiria dit Arnau terres durant la menor edat dels repetits sos nebots, fent-se constar en les escriptures que quedaven per indivís entre ell i aquells. (2)

Tal vegada el propi cavaller, com abans hem insinuat, no fou estrany a la donació universal que dimars 31 de gener de l'any 1413 atorgà l'honorable senyora Magdalena Descolomers, per la qual traspassava tots els béns i la representació de la seva Casa al referits germans sos gendres.

Passà tan important document davant el notari i escrivà de la Cúria Reial d'Artà En Francesc Gili; però les seves notes no apareixen en l'arxiu de Protocols de la present ciutat. No obstant això són en tan gran nombre els documents atorgats pels susdits donataris expressant i fonamentant-se en la referida donació i confirmant-la que fan innecari aquell original. (3)

(1) V. Document n.º CLXXVIII

(2) xxi mensis marcij anno anativitate Domini Mº CCC x C septimo.

Nouerint uniuersi. Quod nos Nicholaus philipo et Gratia conjuges habitatores ville de Manacor gratis et ex certa scientia et spontanea voluntate non dolo vi vel metu inducti nec in aliquo circumuenti aut errore prolapsis utriusque nostram solidum vendimus et titulo vendicionis concedimus et tradimus vobis Arnaldo Sureda ciui Maioricarum et filij; et heredibus Anthonij sureda quondam fratris vestri pro indiuiso et vestris perpetuo duo trocea terre.

ARX. DE PROTOCOLS.—*Tom de Cartes Reials de Manacor* de 1391 a 1396.

(3) Die martis xxvij mensis augusti Anno predicto CCCCº xvº.

Nouerint uniuersi. Quod nos Anthonius sureda et Johannes sureda fratres, habitatores parrochie de Arthano donatarius omnium bonorum que fuerunt domine Magdalene vxoris Guillermi moge quondam dicte parrochie habitatoris et filie et heredis Egidij de columba-

Assumida, doncs, pels susdits Antoni i Joan Sureda, la Casa primogènita i troncal que fundà el cavaller i conqueridor de Mallorca, En Joan Descolomers, fonc la causa, ben lògica i raonable del traslat definitiu de sa residència a l'esmentada vila d'Artà, a on quedà radicada la seva pròpia Casa de Sureda, primogènita i troncal del seu llinatge.

Durant la primera meitat de la centúria XV.^a a tot arreu sorgien en aquesta illa nombroses bandositats i com ja en altra ocasió referirem (1) d'elles no se pogué sostreure la regió llevantina. A Artà se'n mugueren de vertadera importància lluitant els dos germans Sureda units amb els Colells i altres contra el poderós Batlle Reial Joan Guiscafè, Salvador Escofet (llur remot parent) i amics i parcials d'aquests.

El dia 1 d'octubre de 1420 cregueren convenient abdós germans pel que es pogué esdevenir i especialment pel cas de la divisió de son patrimoni, fer explícita declaració i confesar-se mutuament que tots els béns que poseïen, tant mobles, com immobles, com semovents, eren entre ells comuns, com ho eren les càrregues que sobre els mateixos pesaven.

Formaven son patrimoni a més dels béns territorials, molts de censals, alous, directes dominis i altres drets senyorials, alguns tenguts damunt les seves pròpies heretats, com era l'alou de *Morel*, i altres

rijs quondam patris sui, vt constat de dicta donacione nobis facta instrumento facto et firmato in posse discreti Ffrancisci gili nottarij quondam sub die martis tricesima (prima) mensis januarj Anno Anatiuitate Domini M.^o CCCC xiiij^o, et Caterina vxor dicti Anthonij sureda ac Cilia vxor dicti Johannis sureda. Gratis et ex certa scientia quisque nostrum insolida vendimu et titulo vendicionis cedimus concedimus et tradimus seu quasi vobis Laurentio colleli maiore dierum habitatori dicte parrochie de Arthano presenti et vestris Quinque libras et xedecim solidos et vnum par gallinarum censuales perpetuales quas persone infrascripte nobis faciunt et facere tenentur et prestare annue in diuersis terminis siue festis per eorum possessionibus infrascriptis

Inadvertitament s'ha citada aquesta donació més amunt amb dia equivocat: 31 març per dimarts 31 gener. V pp. 27 i 59.

ARX. DE PROTOCOLS.—*Tom d' Instruments del notari Genis Mianes de 1415 a 1417.*

(1) V. B. A. L., Tom XXII, (any 1928) pàg. 115.

que pesaven demunt distintes alqueries de les quals no tenien el domini útil i si el directe (1)

El 15 de gener de 1422 declarà En Pere Moger Descolomers estar complit i satisfet de sos esmentats cunyats de tot lo just en i sobre la total provisió i aliments de la mare i sogra respectiva, la Senyora Magdalena Descolomers, durant el temps viscut en companyia de dit Pere. Se comprèn tal declaració a causa de la donació universal feta per aquella a favor de sos gendres el dits Antoni i Joan Sureda, ja que per la mateixa excluf son expressat fill de la successió de la heretat de la Casa Descolomers.

(1) 23 gener 1417.

Sit omnibus notum. Quod Ego Michael Osseres habitator parrochie de Arthano sciens et attendens vos Petrum moge Johannetam vxorem vestram et Anthonium sur-da habitatores dicte parrochie vendidisse et titulo vendicionis concessisse et tradisse michi instrumento gracie redimendi mediante, Quatuor quarteries frumenti censuales illasque imposuisse et caricasse in et super toto alodio et directo dominio dicti Anthonij sureda cuiusdam alquerie de morell vel Johannis janerij solendas annue in festo sanctorum petris et felicitis augusti, predictam itaque vendicionis de dictis quatuor quarterijs frumenti censualibus vos pre-nominati venditores michi fecistis precio videlicet Triginta duarum librarum Regalium Maioricarum minorum quas confessi fuistis ame habuisse et recepisse sicut de facto habuistis et recepistis numerando prout hec et plura alia continentur in dicto instrumento siue empcionis facto et firmato in posse discreti Ffrancisci egidij nott Maioricarum quondam sub quinta mensis nouembris Anno Anatiuitate Domini M^o CCCC xiiij^o

ARX. DE PROTOCOLS.—*Tom d' Instruments del notari Genis Mianes del any 1416, sens foliar*

29 agost 1415.

Nouerint vniuersi. Quod Ego Laurentius colleli maior dierum habitatorem ville de artano sciens et attendens vos Anthonium sureda Catherina eius vxoris et Johanne sureda et Cilia eius vxoris habitatores dicte parrochie vendidisse in instrumento gracie redimendi mediante Quatuor quarteries frumenti censuales quas annuo solendas in festorum petri et felicitis augusti oneratis super alodio vostro alquerie Guillelmi Monflor scituata in dicta parrochia de Artano, predictam itaque vendicionis michi facistis precio Triginta duarum librarum Regalium Maioricarum minorum quas ame confessi fuistis habuisse et recepisse numerando sicut de facto habuissis et recepissis vt constant de dicta uostra vendicione instrumento facto in posse discreti Ffranciscis Egidij notarij publici Maioricarum sub secunda mensis februarj Anno Anatiuitate Domini M^o CCCC nono

ARX. DE PROTOCOLS.—*Instruments del notari Genis Mianes de 1415 a 1417, sens foliar.*

Mort a l'entorn de 1424 En Joan Sureda, tronc de la seva branca, son germà Antoni fonc elegit tutor del fills que deixà dit Joan anomenats Guillem i Salvador Sureda i Moger-Descolomers, (1) al primer dels quals feu carta de fi, dos anys abans de morir en poder del notari Nicolau Gili. Obeiria segurament aquella formalitat a la divisió i adjudicació de béns temps enra feta de l'heretat materna, ja que per ella passà a dit Guillem el patrimoni dels Descolomers mitjançant importants sumes de moneda i censals a favor del susdit Antoni. (2)

Fonc també aquest hereu abintestat dels fills pupils de son germà Miguel Sureda, espòs de Mateva de Bel'loch, com consta per escriptura que passà davant el notari Nicolau Mianes, datada a 20 de maig de 1425.

(1) Quarta die mensis januarij anno a natiuitate Domini M^oC^oCCC^o vicesimo octauo.

Sit omnibus no uim. Quod ego Antonius Sureda filius et heres pro certa parte bonorum et hereditatis Anthonij Sureda et Johanne eius vxoris parentum meorum quondam parrochie de Manachor tam nomine meo proprio quam hereditario predicto quam etiam nomine tutorio frutorum et heredum Johannis Sureda fratris mei quontam gratis et excerta scientia per me et meos presentes et futuros vendo et titulo vendicionis trado seu quasi vobis discreto Antonio badia Nott, degenti in dicta parrochia de Manachor presenti et vestris ac quibus volueritis perpetuo illas vnam quarteriam et mediam frumenti censuales quas recipio et jus recipiendi habeo non minus predictis quolibet anno de censu in festo sanctorum Petri et Felcis mensis augusti in et super quodam pecia terre et garrigue sine mitge olim heredum Guillelmu masqueroni et domine Saluacione eius vxoris quondam dicte parrochie de Manachor et nunc vestra titulo vendicionis per ipsos heredes facte. . . . (Venda d'una quartera i mitja de blat censal anual)

ARX. DE PROTOCOLS. — *Lib. de Cartes Reials de Manacor de 1412 a 1430*, sens foliar.

(2) Entre altres censals se n'hi creà un de vuitanta lliures damunt la pròpia alqueria *Morèl*, segons consta amb escriptura pública de 4 abril de 1458 en poder del susdit notari.

ARX. DE PROTOCOLS — *Tom d' Instruments de Nicolau Gili de 1455 a 1460*. (a)

(a) Segons expressa D. Josep M.ª Quadrado en la seva magistral obra *Forenses y Ciudadanos*, pàg. 42, equivalia allavors un censal de 80 ll. a un de 500 de mitjan segle XIX, i avui, per consegüent, encara cal augmentar notablement aquesta darrera comparació, donat el valor actual de la moneda.

Per ella i altres documents queda provada l'extinció de la descendència masculina de son germà major el referit Miguel (1), i en sa conseqüència el venir a dit Antoni la representació capdal de tota la família de son llinatge de Mallorca, doncs, com tenim expressat, En Salvador Sureda, germà primogènit, deixà tan sols una filla.

I se donà el cas que encara que representàs aleshores cases tan qualificades i reconegudes com eren la de la seva sogra i la seva pròpia, en aquella època ja tant honorada pels seus oncle i cosins germans en aquesta ciutat, ell seguia la tradició de sos ascendents i no rebutjava els continuats nomenaments que pel govern de la Universitat forana de l'illa se feien en la seva persona. Els anys 1426, 1428 i 1434 forma part del Gran i General Consell de Mallorca, anul·lada la pragmàtica sanció del Virrei Huc d'Anglesola i restablert el regim de franquesa; el 18 gener 1427 és elegit Batlle Reial d'Artà, al propi temps que ho era per jurat major d'aquella universitat son cunyat En Pere Moger-Descolomers i pel càrrec de conseller en la present ciutat per la mateixa vila el parent de sa muller l'honrat En Joan (Colombés) Descolomers, més tard Alcait del Castell de Capdepera pel Rei Alfons V. (2)

(1) Dels seus dos fills Salvat i Joanet va ésser primerament tutor el *Venerable* Pere Andreu dat e assignat per la Cúria Reial de Manacor el dia 21 de juliol de 1416. Més tard, finit el primogènit la mateixa Cúria anomenà tutor i curador de l'altre germà, a son oncle En Joan Sureda.

ARX. DE PROTOCOLS. — *Libs. de Cartes Reials de Manacor de 1415-19*, n.º 672-73, i d' *Instruments del notari Genís Mianes de 1410*. (3 maig 1418-25 gener 1419-15 febrer 1419)

(2) 18 gener 1427. «anulada la Pragmatica sancio e ordinacions per lo noble mos. Huc Danglesola q.^a axi com a Virrey en lo dit Regne fetes sobre lo vniuersal regiment de aquell hage provehit e manat (En Latzar de Lloscos) que daqui avant les eleccions de jurats e consellers e daltres pertanyents el Consell del dit Regne se hagen affer segons forma de la ffranquesa dagueu feta e per lo llustre Senyor Rey en Jacme de bona memoria qui lo dit Regne leva de ma e poder de moros als prohoms de vniuersitat del dit Regne graciosament otorgada»

Datt, en Mallorca a xviii dies del mes de janer del any MCCC^oCxxvij a visa de muro.

Per tractar pau entre els bandejats d'aquella regió llevantina anomenà l'any 1433 el Lloctinent de Mallorca Joan Desfar, al cavaller Joan Vivot, Senyor de *Bellpuig*, als jurats de la parròquia d'Artà i l'esmentat Antoni Sureda, a qui aleshores hem de suposar retirat de les que sostenia vint anys enrera, segons tenim expressat. (1)

En tan notori valiment d'ell i els seus bé cal veure i remarcar la constatació i continuada protecció, bona voluntat o interès envers d'ell dispensats des de la seva curta infantesa pel tantes vegades anomenat son oncle N' Arnau Sureda, definitivament domiciliat en aquesta ciutat des del començament de la centúria, i persona tan influent aquí que era àrbitre amb el seu contrincant Pere Catlar en el maneig i en l'actuació del govern de la ciutat i regne. (2)

D'ell parlarem en altra ocasió, llargament, per ésser un dels membres més benemèrits de la família de Sureda.

En tota ocasió aportava Antoni Sureda la seva ajuda moral i material pel que beneficià l'històrica vila d'Artà, perquè encara que nat en altra població se considerava com a fill d'ella, per l'entronc que havia realitzat i representació que duia de la Casa Descolomers.

Dia 2 de març de 1442 juntament amb Miquel Umbert, ciutadà de Mallorca, els Síndics-Procuradors de dita vila Jaume Morey i Guillem Sureda, son nebot, Damia Dameto, Salvador Sureda també nebot seu i altres sis prohoms, per necessitat perentòria d'aquella Universitat no dubte d'encarregar-se d'important censal a favor de la companyia o societat que formaven en aquella època Antoni de Veri i Huguet Serra. (3)

Quedaren elegits en Artà:

Anthoni Sureda, batlle.

P. Moge.

Johan Torroge

P. Vila.

Jacme Genovart.

Conseller: Joan Descolomers.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1424-29, n.º 102, en part foliat.

(1) V. B. A. L. Tom XXII, any 1928, pág. 113.

(2) V. QUADRADO.—*Forenses y Ciudadanos*.

(3) DESBRULL.—Notes extretes del *Protocol de Gabriel Abayar, notari de Mallorca*.

Dels quatre germans fonc el referit Antoni l'únic que arribà a la vellesa. Consta que el 15 d'octubre de 1460 ja havia traspassat d'aquest món i que aleshores representava la seva Casa el seu fill i hereu del mateix nom. (4)

En Guillem Sureda i Moger Descolomers, fill major d'En Joan i de sa muller Cília, nebot dels susdits Antoni i Catarina Moger Descolomers, heretà en virtut de conveni o ajust ja esmentat, part de la *Devesa de Ferruitx* procedent de la Casa Reial mallorquina, fonc Senyor de *Morel* i alodial d'altres terres i possessions del terme d'Artà (5) i mes tard, pel matrimoni que efectuà amb Catarina Cabrer, Senyor de la Cavalleria Adzon i Adzona. (6)

L'any 1438 obtengué del Governador En Bernat de Llupià ampla llicència per portar armes vedades, extensiva aquesta mercè a altra persona que li servís de guàrdia o companyó, expressant-se en l'interessant document que va dirigit al Batlle i Veguers d'aquesta ciutat i de fora i als batlles de totes les viles de Mallorca, que se concedeix la gràcia a «pregaries de algunes notables persones de aquesta ciutat» i fentse constar que puguen portar dites armes tan dins aquesta com fora d'ella.

Segui com el seu oncle Antoni la vida activa i suntuosa de prohom de la universitat forana de Mallorca exercint per la mateixa càrrecs en el Gran i General Consell i en el Sindicat d'aquesta ciutat. Com aquell, rebé en distintes ocasions sinceres mostres d'apreci que li dispensaven els parents de son llinatge tan preeminents allavors. (7)

Sempre disposat a la conciliació o concòrdia entre el noble estament al que per sang pertanyia i el forà que per residència representava, no dubtà, en les calamitoses circumstàncies provocades per la sedició dels pagesos, d'intervenir com a representant d'Artà, ja intercedint amb el Gover-

(4) ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes*, n.º 166.

(5) V. Document n.º CLXXXIX.

(6) V. OLEZA.—*Caballerias de Mallorca*.—B. A. L., tom XXIII, pág. 19.

(7) V. Document n.º CLXXXVIII.

nador a favor d'aquells com per firmar el compromís acceptant la sentència dictada per dita autoritat. (1)

Lleial i feal En Guillem Sureda al Rei N'Alfons V i a les autoritats que en nom seu governaven Mallorca durant les referides dissensions de mitjan segle XVe mogudes pels pagesos contra la ciutat, fonc un dels pocs seguidors que formaren la guàrdia del Lloctinent Jaume Cadell en la desgraciada expedició contra els sediciosos que tan mala fi tingué en la vila de Muro el primer de maig de 1451.

Retirat amb aquell a l'antic palau dels Comptes d'Ampúries, llavors dels Sant Johans, a mercè del victoriós capità de la sedició En Simó Tort Ballester, que exigia les persones d'aquells pocs prohoms «forenses» que formaren la guàrdia d'En Cadell per disposar de llurs vides i degollarlos, vegé trascorrer aquella nit amb probabilitats que fos la darrera de la seva existència. Però concordada la forma del retorn a la ciutat del Lloctinent i demés persones exigí aquella autoritat el complet respecte a sos lleials, doncs del contrari abans d'abandonar a qualcun de sos companys d'infortuni «ell sabés ésser spasetjat e sabés morir ab l'aspasa en la mà». (2)

Concedida la vida i llibertat hagué d'en-

(1) Als poc coneixedors de la societat d'aquella època i per conseqüència ignorants de les gentes que formaven allavors la principal i pròcer fora les murades de la ciutat, hem d'advertir que no cal imaginar el dit Guillem Sureda en aquelles ocasions formant part del tropell d'homes i dones mig despullats que clamaven demanant *Misericòrdia* davant el Governador, i si demanant-la representant la seva universitat amb tot decor i dignitat, en igual forma que tants d'altres síndics de viles de Mallorca, debent coneguda ascendència i condició, com adverteix el propi Quadrado en nota posada al document de la redacció del qual no assegura l'imparcialitat.

Així devem considerar als propis parents del referit Guillem Sureda: els Truyols i Andreus de Manacor, En Salvador Cerdà, *miles*, i ei que fonc més tart son consogre el ciutadà de Mallorca Francesc Albertí ambdós veïns representants en aquell acte de Santa Margarida, En Bartomeu Mosqueroles, els Palous, N'Esteve Moragues, En Gabriel de Vich, N'Antoni Axartell i tants d'altres de notòria condició.

(2) QUADRADO.—*Forenses y Ciudadanos*, Capítulo XII, i pàgs. 363 i 374.

trar a la ciutat amb el Lloctinent el dia 2 del referit mes, encara que ni la derrota, ni els perills soferts, ni les humiliacions rebudes doblegassen son caràcter a sotmeter-se, i tenir per presó els murs de la capital com havia imposat per condició l'envanit Tort Ballester.

Com queda dit, casà En Guillem Sureda, Senyor de *Morel*, molt principalment amb la Senyora Catarina Cabrer filla dels *Venerables* Pere i Catarina.

Era aleshores viuda d'En Julià Truyols, mort abans de 1430, del que tingué un fill anomenat Jaume.

Va ésser hereu universal del seu pare i aquest ho fonc del seu, Bernat Cabrer, qui a les darreries del segle XIV adquirí per subhasta d'En Pere Desportell, ciutadà de Mallorca, pel preu de 1300 lliures l'esmentada Cavalleria d'*Adzon i Adzona*, situada en el terme de Manacor, que vené dita senyora amb el referit son espòs al *Venerable* Joan Paretó dia 4 de desembre de 1445. (1)

Tingué En Guillem Sureda de l'expressada senyora quatre fills anomenats Joan, Arnau, Guillem i Isabel.

Del primer i de la sua descendència fins començada la centúria XVI^a, n'haurem de parlar en el capítol que tractarem dels béns procedents de la Casa Reial mallorquina (*Devesa de Ferruitx*) ja que a ell anaren a parar succeïnt al referit Guillem.

Guillem s'anomenà son fill tercer, que morí molt jove al poc temps de casat amb la senyora Clara, de la qual ignoram el llinatge. Va testà ell en poder de Joan Gilí, notari d'Artà, a 4 novembre de 1472, morint seguidament sens deixar successió.

Isabel Sureda i Cabrer, germana de l'anterior, casà molt principalment en 1460 amb el seu parent Francesc Albertí, ciutadà militar de Mallorca, essent dit matrimoni tan agradable a la Casa del nuvi que el pare d'aquest, anomenat també Francesc, amb escriptura pública de 15 juny del referit any li feu donació universal amb motiu del referit casament, de la meitat de

(1) Des d'aquella data començà a conèixer-se vulgarment dita Cavalleria amb el nom de *Son Peretó*, de la que foren Senyors més tard els Oliva.

tots sos béns. (1) Els pares de la núvia la dotaren de moment en cinc centes lliures, moneda de Mallorca.

En Salvador Sureda i Moger-Descolomers, germà de Guillem, va ésser amb ell hereu de son oncle matern En Pere Moger-Descolomers. (2) Casà l'any 1437 amb la senyora Antònia Axartell, filla de l'honorat N'Antoni Axartell i germana d'altre Antoni (3) ben conegut aquest per la seva condició, la més caracteritzada d'Alcúdia i per la seva actuació davant les dissensions de mitjan segle XVe. contra el pagesos alçats a les ordes d'En Tort Ballester. (4)

Diferents documents ens revelen a través dels segles el seu caràcter impetuós i altiu; basten per mostra les cartes missives que es creuaren entre el Governador i la Batllia d'Artà amb motiu de la suspensió en aquella vila de la festa «del benaventurat mossèn Sent Jordi» l'any 1437, de la qual obreria n'era Obrer major aleshores, amb gran oposició d'En Geroni d'Orpi, persona molt qualificada d'aquella comarca, que intentava la separació del referit Salvat.

(1) Die dominica xv junij anno anatiuitate domini M^oCCCC^olx.^o

In Dei nomine et eius gratia amen. Sit omnibus notu etc. Ego Franciscus albertini Ciuis Maioricarum habens possessiones in parrochia Sancte Margarete de Muro. Gratia et expontanea voluntate contemplatione matrimonij que Domino concedente fieri debet inter vos Franciscum Albertini filium meum dilectum et Isabellem domicellam filiam Guillelmi Sureda habitatoris parrochie de Artano dono vobis dicto filio meo et titulo donationis pure mere simplicis et irreuocabiliter facte post tamen obitum meum et non aliter mediatam omnium bonorum meorum mobilium et immobilium ac sempentium iurium et accionum michi pertinentium et pertinere debentium presentum et futurorum. . . .

(Donació propter nuptias.)

ARX. DE PROTOCOLS.—*Instruments del notari Nicolau Gilí*, tom de 1457 a 1460, sens foliar.

(2) Consta, entre altres documents, per acta de partió de béns derivants de dita heretat, autoritzada pel notari Nicolau Mianes dia 17 gener de 1472.—ARX. DE PROTOCOLS.

(3) Constitució dotal de 31 agost 1437 en poder de Felicia Ferrer, notari d'Alcúdia i acte davant En Nicolau Mianes, de 23 febrer 1472.—ARX. DE PROTOCOLS.

(4) V. QUADRADO.—*Forenses y Ciudadanos*, capítol VIII.

Obtengué l'any 1461 certs permisos per reprimir desobediències de sos esclaus (1)

Les conseqüències dimanades de les dissensions referides mogudes pels pagesos a mitjan centúria XV.^a, que tan fatals resultats causaren a moltes de principals famílies en aquella època residents a la part forana de l'illa, caigueren de ple damunt la d'En Salvat Sureda d'Artà, causant la total ruïna de la mateixa.

Creim extingida amb son fill Joan la seva descendència masculina,

N'Arnau Sureda i Cabrer, fill segon del matrimoni contret pels referit Guillem i Catarina Cabrer, viuda de Julià Truyols, hagué de viure la segona meitat de la centúria XV.^a, la calamitosa època que castigà en gran manera, com tenim dit, moltes de principals famílies residents aleshores fora dels murs de la ciutat de Mallorca. (2)

No és estrany, doncs, que seguís la sort de la major part d'honorables cases, parentes de la seva algunes, que per distintes raons o conveniències de moment no trasladaren, com moltes altres d'iguals circumstàncies, la seva residència a n'aquesta ciutat, seguint en els seus antics solars o viles de l'illa, havent de sofrir totes les conseqüències derivants de les dissensions dels pagesos des de l'any 1450.

Casat N'Arnau Sureda molt noblement amb senyora de Ciutadella de Menorca a l'entorn de l'any 1470, no obstant això i contant ella important patrimoni, continuades qüestions i plets començats després de la mort de son sogre (1486) impediren gaudir d'aquella heretat al referit matrimoni i sos fills.

(1) ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Llts. de Lletres Comunes*, n.º 168 i 169.

(2) V. Document n.^o CXCVIII.

Aquestes grans famílies «forenses» rivalitzaven amb moltes de ciutadanes i representaven dignament per la seva independència i prestigi els interessers «forenses» el Gran i General Consell.

Després de 1450 els gravamens i multes que caigueren damunt les viles aconsellaren als principals veïns la mudança de domicili per fugir així del vençor mal reprimint i cobejosa enveja del proletaris com de les exaccions del Fisc.

QUADRADO.—*Forenses y Ciudadanos*.

S'anomenava dita senyora Joaneta Gomila; era filla de l'honorable En Miquel Gomila, pertanyent a la qualificada Casa de son llinatge de la susdita illa, honorada amb molts de privilegis de l'estament militar, (*) i fonc amb sa germana Magdalena, esposa del cavaller Joan Rossinyol, hereva de llur pare.

L'any 1483 hagué de començar N' Arnau Sureda en nom de sa muller els plets contra els honorables Joan Martorell i Pere Gomila, fill de Monserrat, per haver estada aquella juntament amb sa germana esmentada «tretes e despullades de la possessió que tenien en los béns de la dita heretat». I mort el dit Arnau, sos fills i hereus en 1495 recorrien al Governador, i aquest accedia, a que es fés execució en els béns de la seva tia Magdalena, viuda allavors del susdit Rossinyol, a l'intent de cobrar els interessers a que eren creditors, procedents de l'herència maternal.

L'any següent, 1496, N' Alvar Uniç Governador d'aquest Regne encara havia de manar per mediació del Lloctinent de Menorca, amenaçant amb grans penes, al batlle d'Alaior perquè complimentàs lo manat fent execució en els béns de la referida senyora, tia dels susdits fills i hereus de N' Arnau Sureda.

A principis de 1494 hagué de traspassar d'aquesta vida N' Arnau Sureda i Cabrer, que havia estat Senyor de *Morel* en virtut de repartiment i adjudicació de l'heretat paterna, concordada amb son germà major En Joan, el qual per la mateixa entrà a posseir, com tenim expressat, la part d'herència procedent de la Casa Reial mallorquina: *Devesa de Ferruix*. (*)

De l'estat decaigut en que trobaren la gravada heretat donen bon testimoni els documents que transcrivim i que fan referència a les determinacions que hagueren de prendre sos fills i gendres per salvar

drets insignificants que damunt la mateixa els competien.

Morta poc temps després de son marit l'honorable senyora Joaneta Gomila, intenten sos fill i successors amparar la part dels drets dotals de la mateixa com a primers i de millor dret a altres acree dors, que de tota casta i condició en surten: jornalers, pastors i setmaners, proveïdors o venedors de grans, censalistes, tots a la una exigint d'aquells complida paga de sos deutes.

Gràcies que ben casades les filles majors de l'expressat matrimoni poden els seus marits afrontar la situació, ja que en aquella data eren menors d'edat els dos fills mascles que deixà N' Arnau Sureda. (*)

Havia casat la seva filla major, Catarina, l'any 1491 amb l'honrat Guillem Morey, persona de molt de relleu i ben entroncada amb principals famílies de valiment en aquella època (*) i fonc ell qui, mort son sogre, amb l'ajuda dels marits de ses cunyades Saurina i Isabel, els germans Antoni i Joan Cànaves de Mossa, feren front a l'angoixosa situació en que se trobava la família, comprant de moment la vella alqueria *Morel* i altres béns el susdit Antoni Cànaves de Mossa (*) passant des-

(1) En Bernadí, nat l'any 1478, se trasladà més tard a la vila de Pollença, ignorant si formà família o motí fadrí; el seu germà Franc-se morí fadrí abans de l'any 1510, havent fet donació universal a la referida Catarina sa germana.

(2) Die martis vj mensis septembris Anno anatiuitate Dñj M^oCCCC^oxxxvj^o

In Dei nomine et eius gracia amen. Sit omnibus Notum Quod Ego Guillelmus Morey filius Guillelmi Morey habitator parrochie de artano sciens et attendens quator anni et sex menses sunt lapsus vel inde circa vos dominam Caterinam vxorem meam filiamq. venerabilis Arnaldi Surede habitatoris dicte parrochie de artano quondam collocasce me cum in matrimonium et legalem vxorem et constituise et tradisse michi in dotem et nomine dotis vestre ducentas quinquaginta libras Regalium Maioricarum... (Regoneixement de dot i augment de la quarta.)

ARX. MUNICIPAL D'ARTA. *Ll. Manuscrits de 1471-79*, n.º 1, Notes de Nicolau Gili, notari.

(3) Aquest és el mateix que cita En Quadrado en la seva obra tantes vegades referida, *Forenses y Ciudadanos*, com una de les poques persones riques de la part forana, contrastant amb la pobresa general que se patia en la mateixa aleshores fins i tot entre qualificades famílies.

(1) Llorenç Gomila, *miles*, natural de Ciutadella, curador d'En Gil Martorell, fill i hereu d'En Guillem Martorell.—ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib de Lletres Comunes de 1581-82*, n.º 349, fol 40.

Angela Gomila esposa del noble Gabriel Saura i Morell. (s XVII)

(2) D'ell i de la seva descendència haurem de parlar en el capítol referent a tan històrica regió i possessions que amb el temps s'anaren formant de la mateixa.

TAULA GENEALOGICA PARCIAL

Sureda

II

VII ANTONI SUREDA, casat amb CATARINA MOGER-DESCOLOMBERS germada major de CILIA, esposa de JOAN SUREDA i amb ell Senyor de *Morel*. (1413) Continuator de la Casa troncal de SUREDA. † 1460. V. T. G. I.

VII JOAN SUREDA, casat amb CILIA MOGER - DESCOLOMBERS, nada 1393, germà menor d'ANTONI SUREDA i amb ell Senyor de *Morel* (1413) per donació de llur sogra MAGDALENA DESCOLOMBERS. † v. 1424, V. T. G. I.

VIII GUILLEM SUREDA I MOGER-DESCOLOMBERS, Senyor de *Morel* Casà amb CATARINA CABRER, Senyora de la Cavalleria Adzon i Adzona, viuda de JULIÀ TRUYOLS. † v. 1484.

SALVADOR SUREDA I MOGER-DESCOLOMBERS. Casà l'any 1437 amb ANTONINA AXARTELL.

IX JOAN SUREDA I CABRER, heretà de son pare la part de la *Devesa de Ferruitx* procedent de la Casa Reial mallorquina, que aquell tenia succeint als DESCOLOMBERS. Casà: 1.º amb GABRIELA CERDÀ, filla de SALVADOR, *miles*, i neboda neta del Em. Cardenal de la S. I. R. ANTONI CERDÀ i de LLOSCOS; 2.º amb PERICONA GILI, filla de JOAN i INES RIERA. † v. 1514. V. T. G. III.

IX ARNAU SUREDA I CABRER, Senyor de *Morel*. Casà amb JOANETA GOMILA de Ciutadella, filla de MIQUEL, *miles*. † l'any 1494.

GUILLEM SUREDA I CABRER. Casà amb CLARA Testà en poder de JOAN GILI, notari a 4 novembre de 1472. † dits mes i any sens deixar successió

ISABEL SUREDA I CABRER. Casà l'any 1460 amb FRANCESC ALBERTÍ, Ciutadà de Mallorca.

X CATARINA SUREDA I GOMILA, casà l'any 1491 amb GUILLEM MOREY.

SAURINA SUREDA I GOMILA, n. 1473. Casà amb ANTONI CANAVES DE MOSSA

ISABEL SUREDA I GOMILA, n. 1475 Casà amb JOAN CANAVES DE MOSSA, germà d'ANTONI.

BERNADÍ SUREDA I GOMILA, n. 1478. Domiciliat a Pollença; s'ignora si formà família.

JOANA SUREDA I GOMILA, n. 1480.

FRANCESC SUREDA I GOMILA, n. 1482. Fet donació a sa germana CATARINA. † fadit.

prés, per pocs anys, als Forns i Andreu-Basset de qui l'adquirí, com tenim referit, l'any 1500 el Magnífic Nicolau de Quint.

Així sortí la històrica alqueria de la stirp que per successió de sang la tenia amb tots els seus honors de feu de conquista. No pogué aquesta branca dels Sureda resistir l'infortuni de la referida època, com ho feu la troncal en aquella mateixa regió i sobretot la gran branca de que fonc cap el tantes vegades citat cavaller N' Arnau Sureda, establert en aquesta ciutat, personalitat de les més importants de Mallorca durant la primera meitat de la centúria XV.^a

Porten per armes els Sureda: d'or el surer arrancat.

Documents que confirmen tot l'expressat:

CLXXVII

(1412)

Perque els districtuals de Manacor que detenen escriptures o cartes albarans interessants per defensió dels béns procedents del difunt N' Antoni Sureda, fassen d'elles entrega a sos hereus. (Blanca sa neta, filla de Salvador, difunt, i sos fills Miquel, Antoni i Joan)

Manacor.

En palay Vnis caualler lochtinent del Noble Baro Mossen Roger de Muncada Governador del Regne de Mallorques. Al amat lo batle de Menacor o ason lochtinent. Saluts e dileccio. Per part dels hereus den Anthoni Sureda quondam es stat deuant nos propposat que com als-cuns districtuals vostres tenguen devers ells als-cunes cartes albarans e altres scripturas fahents per los dits hereus les quals cartes e scripturas los dits hereus per deffensio de lur heretat hauer no poden per que suplicant anos que sobre les ditas deguessen prouehir de remey couinent. Nos la dita supplicacio admetent com ajusta. A vos dehim e manam sots pena de xxv lls. que com request ne serets ab sagrament ab imposicions de penas e exacions de aquellas e ab altres remeys de drets forçets e destrengats tots aquells qui per part dels dits hereus vos seran anomenats adar e restituyr als

dits hereus les cartes albarans e qualseuols scripturas que haien o tenguen qui façen per los dits hereus lo dits hereus pero satisfent, ço que per justicia a trobarets esser los tenguts per raho de les dites scrtpturas. Datt. en Mallorques a xv dies de Març En lany de la nativitat de nostre senyor MCCCC dotze. Vidit Arnaldus Sala.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1412-13, n.º 91, sens foliar.

CLXXVIII

(1412)

En Miquel Sureda de la parroquia de Manacor procurador de sos germans Antoni i Joan Sureda d' Artã amb sufficient poder d' ells, dóna en establiment a Joan Tartra i Antonina sa muller dues cases amb algorfa, situades en la vila de Manacor; preu 12 lliures i un censal anual de 2 quarteres blat pagadores a dits Antoni i Joan Sureda.

iiij die mensis julij M.º CCCCº xij.º

Ego Michael sureda parrochie de Manechor procurator Anthoni et Johannis sureda fratrum meorum de Artano et habetis plenum posse per publicum instrumentum factum in posse discreti Anthonij badia nott. sub. gratis do stabilio ad bene meliorandum vobis Johanni tartra et Anthonine vxor vestre et vestris duas domos cum algorfa scituatas intus villam de Manechor sub alodio domini Regis ad vicesium de laudimio. Hem tenetur per Bernardum et Arnaldum sans fratris ad censum xx solidorum in certo termino anni etc. quos etc. prout afrontantur ex vna parte cum caminus publicus et ex alia parte cum honorum heredum Jacobus lobet quondam, et ex alia parte cum honorum vestrum dictorum adquisitorum et ex cum quadam domo petri fabrer hoc auxe stabilimentum vobis facto sub pacto q. soluat. ductis fratribus meis quolibet anno de proximo venture festo sanctorum petri et felicis ad vnum annum et ab inde anno quolibet duas quarterias frumenti boni pulcri etc. intus villam etc. quas redimere postis quan docunque p. vna vice. per xij libris franquis etc. in huius etc. promi etc obli omnia bona dictorum fratrum meorum etc. et teneri de euiccionem etc. Ad hoc

nos Johannes tartra et Anthonina eius vxor recipientis etc. promi etc. pro intrata videlicet tdi. habuisse iij libris incautatas etc.

Testes Gabriel domenge, Felicius hallesterij, Franciscus ballesterij et Michael fusterij.

ARX. DE PROTOCOLS. — *Tom de Cartes Reials de Manacor* de 1410 - 14, n.º 671, sens foliar.

CLXXIX

(1415)

Antoni i Joan Sureda, germans, donataris universals de l'honrada dona Magdalena Descolomers, difunta, sa sogra, i com a tals de tots els béns que foron d'En Gil Descolomers, difunt, del qual la dita Magdalena era filla i hereva, constant dita donació amb instrument fet i firmat en poder d'En Francesc Gili, notari de Mallorca, de dimarts 31 de gener de 1413, juntament amb Catarina, esposa de dit Antoni i Cilia muller de dit Joan, redimeixen cert censal de 15 quarteres blat que prestaven Joan Guiscafré i Joan Guiscafré son fill, detentors aleshores de la alqueria que fonc d'En Pere Blanquer, difunt. Preu 160 lliures.

Die martis xxvij mensis augusti Anno predicto CCCCº xv.º

Nouerint vniuersi presentes litteras inspeuri. Quod Nos Anthonins sureda et Johannes sureda fratres habitatores parrochie d' Artano donatarij bonorum omnium domine Magdalene quondam vxoris Guillelmi moge quondam dicte parrochie socerum nostrorum et bonorum omnium que fuerunt Egidij de columbarijs quondam cuius dicta domina Magdalena est filia et heres vt constat de dicta nostra donacione instrumento facto et firmato in posse discreti Ffrancisci gili notarij Maioricarum sub die Martis xxxj mensis januarij Anno Anatiuitate Domini Mº CCCCº xiiijº. Et Caterina vxor dicti Anthonij sureda ac Cilia vxor dicti Johannis sureda scientes et attendentes Egidium de columbarij patrem dicte domine Magdalene emisse a curia Regia de Artano vendente ad instanciam creditorum frue et heredis Mathei de orpino quondam Quindecim quarterias frumenti quas Petrus bianquerij quondam faciebat et facere tenebatur annue in festo sanctorum Petri et Felicis mensis augusti, pro quadam alqueria sua situata in parrochia de Artano que

tenebatur sub alodio et directo dominio dicti Mathei de orpino quondam, precio Nonaginta vnius librarum et quinque solidorum Regalium Maioricarum mimitorum vt constat de dicta emptione instrumento facto in posse discreti Jacobi martelli notarij Maioricarum nomine et vice notarij et scribe curie venerabilis vicarij forensis sub v.º kalendas aprilis Anno Domini Millesimo Trecentesimo tricesimo secundo, Scientes eciam et attendentes vos Johannem guiscafredi et Johannem guiscafreñi eius filium habitatores dicte parrochie de Artano nunc detentores et possessores dicte Alquerie que fuit dicti Petri bianquerij rogasse nobis vt dictas Quindecim quarterias frumenti censuales a nobis redimeritis dando nobis Centum sexaginta libras dicte monete Regalium Maioricarum mimitorum quitias ab omnibus missionibus et expensis pro precio ipsarum pro quo nobiscum conuenistis cum facte perpetuatas. Ideo nos dictis rogaminibus inclinati Gratis et excerta scientia confitemur et in veritate recognoscimus vobis dictis Johanni guiscafredi et Johanni guiscafredi filio vestro presentibus et vestris Quod pro redempcione lucione et quitacione predictarum Quindecim quarteriarum frumenti censualium dedistis tradidistis et soluistis nobis et nos a nobis habuimus et recepimus numerando predictas Centum sexaginta libras dicte monete franquas et quitias ab omnibus missionibus vt predictur et totum censum vsque nunc debitum earum amovere Quare Renunciantes exceptione pecunie non numerate non habite et non recepte et doli mali et in factum accioni facimus vobis et vestris de predictis Centum sexaginta libris dicte monete et censu vsque nunc debito vt dictum est bonum finem perpetuum et pactam validum et solempne de vterius non petendo sine de non agendo amodo promissis prout melius fieri et dictari poterit ad vestri et vestrorum comodum et vtilitatem. Liberantes et absoluentes vos et vestros et omnia bona vestra et vestrorum et dictam vestram alqueriam ab annum solucione onere et contributione predictarum Quindecim quarteriarum frumenti censualem et ab omni actione petitione et demanda quas nos et nostri facere possemus premissorum omnium. Et tenemur et teneri promittimus inde vobis et vestris firmiter de euicione et omnibus dampnis missionibus interece et expensis littis et extra litteram eciam et vbique vobis pro contractibus et obligationibus nostris propijs et dictorum Egi-

đij de columbarijs et domine Magdalene eius filie et heredis et non aliter Promittentes quisque nostrum in solidum predictas firme redemptionem luitionem et quitacionem ac omnia alia et singula supra dicta semper habere rata grata valida atque firma et contra ea non veniemur seu venire promitemus de jure vel de facto aliqua ratione, jure titulo sine causa sub obligacione omnium bonorum nostrorum vbi que habitorum et habiturorum Renunciantes quantum ad hec nouarum constitutionum et diuidendarum accionum et espletorum diuidriani beneficijs nec non legi et ranque sue Majoricarum de principali prius conueniendo. Et nos dicte mulieres certificate de juribus nostris per notarium infrascriptum Renunciamus beneficio valleyani senatus consulti et juri hypothecarum nostrarum et omnibus alijs juribus contra hec venientibus quouis modo. Et quia nos dicte Catherina et Cilia sorores sumus minores vnginti quinque annis majores tamen videlicet ego dicta Catherina vnginti tribus annis et ego dicta Cilia vnginti duobus annis juramus per Deum et eius sancta quatuor euangelia nostris manibus sponte tacta contra predicta non venire racione minoris etatis. Tradentes vobis dictum Instrumentum empcionis dictarum Quindeim quarteriarum frumenti censualium facta a dicta curia de Artano per dictum Egidium de columbarijs in suam formam. Actum est hoc in villa de Artano die Martis xxvij mensis augusti Anno Anatiuitate Domini M^o C. CC^o xv^o. Sig^{na} nostrum Anthonij sureda et Johannis sureda ac Catherine vxoris dicti Anthonij et Cilie vxoris dicti Johannis sureda predictorum Qui hoc laudamus concedimus et firmamus.

Testes inde sunt Johannes forns, Anthonius Sbert et Michael villa'ta sartor habitatores dicte ville.

ARX. DE PROTOCOLS. — *Instruments del notari Genis Mianes dels anys 1415 a 1416*, sens foliar.

CLXXX

(1417)

Intervenció dels germans Antoni i Joan Sureda en les bandositats que existien en la regió d'Artà durant el primer quart del segle XV *

Arta.

En Berenguer dolms caualler lochtinent del noble mossen olfo de proxida Governador del

Regne de Mallorca durant la absentia del honorable mossen Palay vnís caualler als amats los jurats e concell de la parroquia de Arta saluts e dileccio Per en Johan torroge hun de vos dits jurats es stat deuant nos proposat que per so con en Johan surede hun dels tatzadors daqueixa parroquia no pot entendre ab sos companys en lo dit offici per raho de la bandositat qui es entre aquell Johan e en colell d'vna part e en Jacme forns e nascofet dela altra, los altres tatzadors no poden entendre en los negotis tocants lur offici de quala dicta parroquia sense grans dans per los carrechs que sosten los quals per via de taves sa han pagar, perque suplicat a uos sobra asso esser prouehit per squiuar les penes de la pracmatica sancio a vos dehim e manam que si lo dit Johan surede per la dita raho es per tai forma empetxat que no pus que entendra en sen offici ab los altres tatzadors procehisseeu elegir altre en loch del dit Johan segons forma dela dita pracmatica sancio lo qual tatzador axi elagit e durant la absentia o empaxament del dit Johan surede ab los altres tatzadors procesqueut en fer taves e altres coses lur offici tocants. Datt. en Mallorca a xj dies de agost del any MCCCxvij. — (de Leor. assessor.

ARX. HIST. DE MALLORCA. — *Lib. de Lletres Comunes. de 1416-17*, n.º 94, sens foliar.

CLXXXI

(1417)

Arta.

En Berenguer dolms caualler lochtinent del noble mossen olfo de proxida Governador del Regne de Mallorca durant la absentia del honorable mossen Palay vnís caualler, al amat en Gabriel torroge dela parroquia de arta saluts e dileccio. Con per raho de les suspites allagades per part den Anttonisureda Johan sureda Lorens colell maior de dies Lorens colell menor de dies Johan fe, Jordi cursach, Pere benimelis, Fransey soler, Guiemo pont Joan company contra en Johan Guiscafre batle lany present de aquexa parroquia e entre les altres causes per so con lo fill del dit Jooan Guiscafre xa te proseuda ab en Salvador escofet enemich capital e contrari dels damunt anomenats vos haia donat e assignat en batle en totes causes ciuils e criminals tocants en qualseuol manera axi en damenants

con en dafanents los damunt anomenats mullers fills e companyes lurs Em par amor daso avos dehim e manam sots pena de L lbsr. al fisch Reyal aplicadores que en los dits fets tocant los damunt anomenats axi en demenant com en dafanent mullers fills e companyes lurs siats batle o fassats a aquells compliment da justicia manants al dit Johan guiscafre que en naguna manera nons empaix nec entremeta dels damunt anomenats mullers fills e compaiyes lurs manants no res meyns al scriua saig e altres officials de la dita parroquia que vos dit Gebriel terrage haguesen tengut per batle dels damunt anomenats mullers fills e comppayes lurs e altres vostres manaments los damunt anomenats tocants obesquen. Datt. en Mallorques a quatra dies de setembre del any MCCCCxvij.—Berenguer dolms.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib de Lletres Comunes* a 1416-17, n.º 94, sens foliar.

CLXXXII

(1420)

Mútua declaració de ls germans Antoni i Joan Sureda que tots els béns que poseeixen en el terme d'Artá són comuns entre ells, com ho són les càrregues i obligacions que graven als mateixos i que al dividir se s'ha de fer meitat per meitat

Die prima mensis octobris Anno Anatiuitate Domini Mº CCCCº xx.

Sit omnibus notum Quod Nos Anthonius sureda habitador parrochie de Artano ex vna parte et Johannes sureda fratres habitator dicte parrochie ex altera parte gratis et scienter bono animo et spontanea voluntate confitemur alter alteri ad inuicem et vicissim Quod omnia bona nostra mobilia et inmobilia ac semouencia sunt inter nos comunia et de ductis oneribus ad quos tenti et obnoxij ac etiam obligati sumus ac missionibus inter fratres fiendis predicta bona debent diuidi mediam promedio iuter nos.

ARX. DE PROTOCOLS.—*Instruments del notari Genis Mianes*, tom de lany 1420

CLXXXIII

(1422)

En Pere Moger fill de la senyora Magdalena Descolomers, acreeador en els béns de la mateixa per raó d'aliments i provissions a ella sumministrats durant sa vida, confesa i regoneix a sos cunyats Antoni i Joan Sureda, donataris universals d'aquella, estar complit i satisfet integrament pel referit concepte.

15 janer 1422 · devant Genis Mianes, nottari.

Sit omnibus. Quod Ego petrus moge habitator parrochie de Artano creditor in bonis domine Magdalene vxor Guillelmi moge quondam habitatoris dicte parrochie de Artano pro causa mortis certis de causis gratis et excerta scientia confiteor et in veritate recógnosco vobis Antonio et Johanni Sureda fratribus habitatoribus dicte parrochie de Artano detentoribus et possessoribus dictorum bonorum presentibus et vestris. Quod dedistis et satisfecistis michi plenarie et integre in et super tota prouisione et alimentis dicte domine Magdalene debitis et pertinentibus super bonis vestris vsque ad diem mortis ipsius domine Magdalene. Quare. Renun. excepcione dicte solucionis et satisfaccionis per vos dicta causa non faciar. et doli.

ARX. DE PROTOCOLS.—*Tom del any 1422.*

CLXXXIV

(1425)

Document que prova la successió d'Antoni Sureda a l'heretat de son germà major Miquel, per mort del darrer fill d'aquest anomenat Joan Sureda i de Bel-loch; com també que en aquella data era ja mort l'altre germà Joan Sureda espòs de Cilia Moger-Descolomers.

Die xx mensis madij Anno predicto. (1425).

Sit omnibus Notum Quod Ego Antonius sureda habitator parrochie de Artano heres ab intestato Johanneti sureda quondam filij et heredis Michaelis sureda quondam habitatoris parrochie de Manacor sciens et attendens vos

Anthonium balaguerij habitorem dicte parrochie de Artano vnacum alijs vendidisse Johanni sureda quondam fratri meo curatori dicti Johanneti sureda quondam et titulo vendicionis concessisse nomine et ad opus et de propria pecunia dicto Johanneti sureda quondam Quatuor libras Regalium Maioricarum minorum censuales et rendales precio Quinquaginta libris dicte monete Illas quas onerasse et imposuisse in et super quandam alodialim alqueriam vestram sub diuersis confrontacionibus confrontatam Prout patet instrumento facto in posse nott. infrascripti sub

Sciens et attendens vos requisivisse michi dicto nomine quatenus virtute et racione redimendi vobis facte recuperare a vobis predictas Quinquaginta libras et censum debitum eius occasione et facerem et firmarem vobis presens instrumentum redemptionis et quitacionis. Ideo gratis et excerta scientia confiteor et in veritate recognosco vobis dicto Antonio balaguerij presenti et vestris Quod per redemptionem luicionem et quitacionem predictarum Quatuor librarum censualium dedistis et solvistis michi numerando predictas Quinquaginta libras dicte monete precium dicte censuales et censum debitum eorum occasione. Vnde renunciens excepcioni pecunie non numerata non habite et non recepte et doli facio vobis et vestris de predictis Quinquaginta libris dicte monete precium dicti censualis et censu debito eius occasione honorum firme perpetuum et pactum validum et solemnem de vterius non petendo sine de non egendo amodo per promissos prout melius fieri et dictari poterit ad vestri comodum et vtilitatem liberans et absoluens vos et vestros et omnia bona vestra et vestrorum et dictum alodium ab omnium annua solucione questione petitionem et demanda qui et quas ego dicto nomine facere possem occasione prouisionem solemnem michi et meis impono sempiternum et vestra agendi perclusam ec. volo et iubeo Et teneor ac teneri promitto inde vobis et vestres firmiter de euiccionem et omium dampno interesse et expensis littis et extra littem prefactis contractibus et obligacionibus dicte hereditatis et meis propriis et non aliter Et pro predictis omnibus et singulis. . . . attendendis seruandis et complendis obligo inde vobis et vestris omnia bona mea habita et habenda vbique. Actum est in villa de Artano vicessima die mensis Madij Anno Anatiuitate domini Millesimo

Quadragesimo Quinto. Sig+num mei Anthonij sureda Qui nomine hereditario predicto hec laudo concedo et firmo.

Tradem vobis instrumentum dicte vendicionis dicti censualis in quo: forma volens et mandans not.º presenti quatenus dictum instrumentum in eius notula cancellet et anullet scriuit ego ipsum procancellato et nullo habeo et habere, iudeo.

Testes inde sunt Bernardus coll, Matheus floriana et Johannes caselles minor habitores dicte parrochie.

ARX. DE PROTOCOLS. — *Actes de Nicolau Mianes, nott. de 1425 a 27, sens foliar.*

CLXXXV

(1437)

L'Obreria del benaventurat mossén Sant Jordi de la parroquia d'Artà i l'honrat Salvat Sureda i Moger-Descolomers.

Artà.

En Bernat de Lupia caualler etc. Al amat lo batle darta o a son lochtinent saluts e dileccio. Com a sabuda nostra sia prevengut que per los macips de vostra parroquia se acostuma fer festa en aqueixa parroquia del benaventurat mossen sent Jordi cascun any E per los jurats daquexa parroquia sia contradit e contradegut que la dita festa nos faça enguany, e segons per relacio a nos feta sia a sabuda nostra la dita festa cascun any esser acostumada fer en vostra parroquia per los dits macips. Per tant instant lo honrat Saluat sureda e Xristoffol cabrer obres de la capella de sent Jordi en vostra parroquia a vos dehim e manam sots pena de xxv li . al fisch reyal aplicadores que encontinent vistes les presents los manam sots la dita pena deguen fer o lezar fer la festa del dit mossen sent Jordi segons los anys passats es acostumat y contra aquella no venguent sots incontinent de la dita pena. E aço no mudets si la dita pena desigats squiar. Dat, en Mallorques a onçe de abril any MCCCC xxxvij.— Bnt. de Lupia.

ARX. HIST. DE MALLORCA. — *Lib. de Lletres Comunes de 1437, n.º 123, sens foliar.*

CLXXXVI

(1437)

Artà.

En Bernat de Lupia Caualler etc. Alamat lo batle de Arta o asson lochtinent saluts e dileccio. Com ahuna suplicacio sie stat deuant nos querulosament exposat per en Saluat sureda e Xristofol cabrer del vostra batliu dos dels obres de la capella de sent Jordi de vostra parroquia dients que per en Geroni dorpi altre conobrer lur sens voluntat e consentiment dels dits exposans haia elegits altres obres de la dita capella fahent liurar les claus e foragitant los dits suplicants de lur possessio ans de temps e sens causa justa alguna de que han anos raquests que per delta de justicia daguesam a aquells de remeys compatents atessa la manera per lo dit Geroni tenguda lo qual guax en gran menyspreu dels dits exposants ha aquells despullats prouehir. Empar amor de asso auos dehim e manam sots pena de cinquanta ¶ , al fisch reyal aplicadores e de bens vestres e fermances per vos dades haedores si trobarets les dites coses axi seguides e fetes per lo dit Geroni de continent e sens altra dilacio e tota pellacio remoguda e recosors denegats fets e tornats los dits Saluat sureda e Xristofol cabrer en lur possessori del dit offici de obres fahent a aquells restituir les claus e altres joyes e coses segons que ans de la dita inhibicio feta per lo dit Geroni eran. Easso no mudets si en la dita pena no volets esser incorregut als. adan e messio vostra ho farem complir per comissari lo qual en vostra desidia la dita pena de bens vestres exeqtara e haura sen gracia alguna. Dat, en Mallorques a vij de maig any MCCCC xxxvij.—Vidi Regens.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. Lletres Comunes* de 1437, n.º 123, sens foliar.

CLXXXVII

(1437)

Arta.

En Bernat de Lupia Caualler etc. Alamat lo batle de Arta o asson lochtinent saluts e dileccio. Com ab vna letra de nostre cort procedida data en Mallorques a vij del mes present

vos haguessem manat sens altre dilacio e tota apellacio remoguda tornassets lo honrat en Saluat sureda Xristofol cabrer en lur possessori del offici de obres de la capella del benaventurat mossen sent Jordi fahent aquells restituir les claus e joyes e coses segons que en la priuacio feta per en Geroni dorpi Easso pertant com aguests compereguts deuant nos los dits Saluat sureda e Xristofol cabrer expossant e afermant dient que per lo dit Geroni altre recobrar sens lur voluntat e consentiment dels dits expossants hauien elets altres obres de la dita capella segons en la dita letra les dites coses e altres son largament contengudes, E lo die present deuant nos es estat exposat per part dels dits obres elets so es Johan domenga Johan gener Anthoni gener que la dita letra es stada subreiciament impetrada per ço com ells son stats ellets en ple consell de tots aquells los quals e ultre dites coses acustumen en lo dit fer cascu any enteruenir e sitant priuadament lo dit Saluat sureda e Xristofol cabrer e ells presents e no dissintents haien anos suplicat que sobre les dites coses de justicia prouehir los deguam, per tant nos de justicia prouehints a vos dehim e manam sots pena de cinquanta ¶ , al fisch del senyor Rey aplicadoras si contrari farets de vestres bens haedores que si axi es decontinent sia prouehit de la dita letra en res hauets anen tort aquelles coses tornets a loch, E apres resebuda sumaria informacio per cascuna de les parts fessats entre aquelles justicia spetxada la sola veritat del fet atessa diffugis recosors appellacions friuoles no contestants procehint en los dits actes per tal manera que alguna de les parts en culpa vostra no conuenga a nos hauer recos ne scandol nos seguescha E asso no mudets en alguna manera si la dita pena designats squiuar. Dat, en Mallorques a xj de maig any MCCCC xxxvij.—Vidi Regens.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1437, n.º 124, sens foliar.

CLXXXVIII

(1438)

El Governador de Mallorca notifica als Batlle i Veguers de la ciutat i a tots els batlles de les viles de Mallorca haver concedit llicencia a Guillem Sureda (i Moger-Descolombeis) habitador

de la parròquia d' Artã, per portar armes vedades ell i altre companyó o guarda de la seva persona, tant dins la ciutat com per fora, fent-se contar que tal gràcia és a prces de notables persones d'aquesta ciutat (els parents de l'interestat) i per certes causes e rahons les qual: assi no curam explicara

Nos en Bernat de lupia etc. Als amats los batla e vagues delà ciutat e deffora e als batles de arta e de qual se vulla parroquies de la part forana e atots altres oficials axi dins la ciutat com deffora e als lochtinents de aquells saluts e dileccio. Com nos per certes causes e rahons les quals assi no curam explicat a pregaries de algunes notables persones de aquesta ciutat haïam dade licencia e facultat an Guillem Sureda habitador de la parroquia de arta que ell ab vn altre seu companyo per deffencio de lurs persones puxen aportar qualse vulla armes vedades axi dins la ciutat com deffora ab lum e sens lum de dia e de nit pertant a cascun de vosaltres dehim e manam sots pena de CC ₧. al fisch reyal aplicadores que la dita nostra licencia seruets e seruar fassats als dits Guillem Sureda e asson companyo si la dita pena desi gats squiar en testimoni de les quals coses hauem menades les presents esser fetes en los dos segellants ab lo segel manor de nostra cort e en la fe de nostra propia ma subsignades. Dade en Mallorques a xxij dagost any MCCCCxxviiij.— Bernat de lupia.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1438, n.º 126, sens foliar.

CLXXXIX

(1446)

Guillem Sureda i Moger-Descolomers Senyor alodial d'alqueries d'Artã.

En Berenguer dolms caualler etc. Al amat lo batle darta o a son lochtinent saluts e dileccio. Exposat es stat deuant nos per Nesteue guinart de vostre batliu dient que com vna possessio o alqueria apellada benajam en aquexa parroquia situada tenguda en alou den Guillem Sureda sia stada venuda la fadiga de lo qual fou otorgada per lo dit Guillem al dit axposant en presencia de certes persons dignes de fe segons preten e ara per part de Salvador seruera de aquexa parroquia pretenent axi matex hauer la dita fadiga sie stada impetrada de part nostra

vna lletra ab la qual se vol ffforsar entrar en possessio de la dita alqueria e remoure lo dit ginart de aquella en gran dany e periudici seu per la qual raho es stat per aquell a nos suplicat li deguessem prouehir de la present, per tant a vos dehim e manam sots pena de cent ₧. al fisch reyal aplicadors que vistes les presents rebuda tota informacio que lo dit ginart dar volra sobre lo dit negoci fets e administrats aquells justicie spatxada sumariament e de pla la sola veritat del fet atesa malicies e diffugis cessants Entretant empero que seruats aquell en sa possessio la qual ha de la dita alqueria e en periudici de aquella en alguna cosa qontre lo dit Steue no procehiscats fins per justicie se sia prouehit Dat. en Mallorca a xxviiij de Mars any MCCC. C xxxvj.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1446, n.º 143, sens foliar.

CXC

(1459)

Die martis xiiij ffebruarij. anno annat. Dni. Mº CCCCº lviiiº.

Sit omnibus notum Quod Ego Johannes sbert Habitator parrochie de Artano sciens et attendens p. ego dictus Johannes sbert teneo et posideo pro indiuiso vobiscum Gasparo sbert filio meo quanda Alqueria scituata in termino dicte parrochie vocata benajam Et tenetur dicta Alqueria sub alodio et directo dominio venerabili Guilhelmi sureda habitatoris dicte parrochie de artano ac laudimium et ffatica prout in instrumentis indefactis continetur

ARX. DE PROTOCOLS.—*Instruments de Nicolau Gili, nott.* de 1457 a 1460, sens foliar.

CXCI

(1458)

Finiment de l'heretat que per indivis tenien els donataris de l'honrada senyora Magdalena Descolomers, sos gendres Antoni i Joan Sureda, firmat per dit Antoni a son nebot Guillem Sureda i Moger-Descolomers, fill de l'esmentat Joan.

Die martis x januarij anno anatiuitate Domini MºCCCClviiiº
Sit omnibus notum Quod Ego Anthonius Su-

reda maior dierum habitator parrochie de Artano gratis et excerta scientia confiteor et in veritate recognosco vobis Guillelmo Sureda neboto meo siue nebot habitatori dicte parrochie presenti et vestris quod dedistis et soluistis michi et ego a vobis habui et recepi numerando integritate et complete per diuersas vices et soluciones omnes illas Quadringentas quinquaginta libras Regalium Maioricarum minorum in quibus michi cum instrumento inde facto et firmato in posse discreti Petri risso notarii quondam quodquidem instrumentum volo deinde esse cassum et nullum ac nullius efficacie seu valoris taliter quod nec vobis vel vestris obesse. Vnde renunciando excepcioni dicte pecunie non numerate et a vobis non habite et non recepte vt predictur et doli ffacio verba dicto Guillelmo Suredi et vestris de predictis Quadringentas Quinquaginta libras bonorum finem perpetuum et pactud validum et solepne de aliquid vltorius non petendo sive agendo per promissis. Actus est in villa Almudayne parrochie de Artano die martis decima mensis januarij anno anatiuitate Domini Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo octauo. Sig+num mei Anthonij Suredi predicti qui hoc laudo concedo et firmo.

Testes inde sunt discretus Arnaldus moragues presbiter, Petrus moger et Johannes riera habitatores dicte parrochie de Artano.

ARX. DE PROTOCOLS. — *Instruments del notari Nicolau Gili* de 1457 a 1460.

CXCII

(1459)

Començat pels fills i hereus de N' Antoni Sureda, major, a principis del segle XV un llarg plet amb els Ballester de Manacor encara seguien en 1459 derivacions de la transacció firmada pels germans Antoni i Joan Sureda i la seva neboda Blanca Sureda, filla de Salvat, en aquella época donzella i en aquesta data esposa del cavaller Guillem Sala i Safont. Mana el Governador distribució del preu procedent de la venda de l'alqueria *El Carritxar*, que fouc d' En Guillem Ballester, per pagar l'estipulat amb els Sureda a dit Sala i altres acreedors dels Ballester.

Manacor.

En Vidal Castella doriz etc. Al amat lo batle de Manacor o ason lochtinent saluts e

dileccio. Com per virtut de certa carta de transaccio feta e fermada entre Nanthoni Sureda e Johan Sureda e Blanqua donzella filla de Saluador Sureda quondam de vna part E en Guillem balester fill e hereu vniuersal de Jacme Balester fill e hereu vniuersal de Jacme Balester del carritxar quondam de la part alre sia stat promes per lo dit Guillem Balester donar e pagar als dits Anthoni Sureda e Johan Sureda e Blanca filla del dit Saluador Sureda Dlxixx **℥**. *Reg Maj min.* en la forma e manera seguent so es en la primera lauors vinent festa de Sent Miguell cent **℥**. e en la festa de pascha primera altres cent **℥**. E de la dita lauors primera vinent festa de Sent Miguell ahun any cincuant **℥**. e de la dita festa de Sent Miguell lauors vinent ahun any altres cincuant **℥** e axi cascun any fins a quant les dites D noranta **℥**, integrament fosen pagades segons en la dita carta de transaccio composicio e vicensa entre les dites parts feta e fermada en poder del discret en Johan Meyrach nott de Malorques quondam sots a tres de juny any MCCCCxviii^o de la qual nos es estada feta propta fe largament es contengut E apres per virtut de certa sentencia per vos o per vostre predecessor donada e apres per nos confirmada en cosa pasada indrada. Lo possedor de la possessio del carritxar sia stat condempnat pagar e satisfier al honrat en Guillem Sala marit e procurador de la dita dona Blanca les dites quantitats en la demanda, e en la dita carta de transaccio contengudes e messions E per consequent als no rest sino del preu en poder de vostra cort depossat procehit de la dita possessio del carritxar de manement nostra venuda per virtut de la dita nostra sentencia en cosa iutgada passada fer pagar e satisfier al dit honrat Guillem Sala o en Barthomeu bausa procurador seu les dites quantitats e messions axi per nos taxades com altres pertant a suplicacio per part de aquell sobre asso a nos feta a vos dehim e manam sots pena de docentes **℥** al fisch Real aplicadores que en continent vistes les presents distribuiscats e adjudiquets lo dit preu entre aquelles que atrobarets esser hi primers en temps e millors en dret E de aquell pagats altres primers creedors en son loch en (*blanc*) fets pagar e satisfier al dit Guillem Sala o al dit seu procurador les dites quantitats e messions encumps ab lo salari del portador e quatre sous per les presents e tales altres instes messions. E aço fets e complits tota apelacio remoguda recursos

denegats difugis e maliciēs qualseuol cessants als. et. disidia vostra prouehirem sobre les dites coses per justicia. E no res menys farem fer execucio en vostres bens per la dita pena sens tota gracia e merse. Dat. en Mallorca a xxvj de setembre any MCCCCviiiijº.—E aço fets sens preiudici dels interesses deles dites quantitats deuant nos demanades sobre les quals nos retenim major deliberacio. Dat. vt supra.—M. Çabrugada.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1459, n.º 164, sens foliar.

CXCIII

(1473)

Empenyorament de catiu d'En Salvat Sureda.

Arta.

En francesch berenguer de blanes donzell etc. Alamat lo batle de Arta etc. Com Naloy janer capdeguayte ab commissio nostra hagues aqui penyorat hun sclau den Saluador sureda de vostre batliu appellat Jordi a instancia del honorable en Jacme cortey mercader de aquesta Ciutat per occasio de L. 6. moneda mallorquina en que restants de maior quantitat li es tengut e obligat saluo just compte com a consignacio hauent den Pere steua de aqui mateix, sobre e per la qual penyora se seria a nos appellat lo dit sureda la qual apelacio nos hoydes les dues parts ço es lo dit cortey e lo discret en Nicholau mianes nott. procurador del dit Salvat sureda hauem de paraula prouehit ab consell de nostre honorable lochtinent de assessor no deuia obstar a la dita execucio, per tant suplicats per part del dit honorable Jacme cortey a vos dit batle per execucio de la dita nostra verbal prouisio deym e manam en pena de CC 6. al fisch Reyal aplicadores que vistes les presents encontinent haiau a mans vostres lo dit sclau del dit sureda e de aquell com dit es penyorat e aquell haud al pus segur que poreu nos rematau dins las carcens Reyals de la present ciutat assignant certa jornada dins tres jorns apres següents al dit sureda senyor de aquell a esser aci per veure lliurar aquell sots e ab contencio que aquella diada lo dit sclau se vendra, la sua ausencia no obstant, fahent pagar al portador son salari cascu jorn ab quatre sous per les presents vltra altres justes

messions. E no fassau lo contrari la dita apelacio en manera alguna no obstant e tota altre remoguda recursos denegas diffugis e maliciēs cessants als vos ferem per la dita pena exequitar e les dites coses a degut efecte deduhit mitgensant commissari. Dat. en Mallorca a iijj de setembre any MCCCC lxxijj.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1473, n.º 189, sens foliar.

CXCIV

(1483)

Sobre catius d'En Guillem Sureda i Moger-Descolomers.

Arta.

En blanes etc. Al amat lo batle de Arta etc. Deuant nos es comperegut lo honorable en Pere marti Ciuteda de la dita ciutat dihent e affermant que com per altra letra per nos prouehida sots a viij de mars proppassat ab la qual era menat manassets an Guillem sureda daqueix batliu que de continent donas lo catiu de la heretat den Francesch alberti quondam attes que sots virtut de sagrament e homenatge hauia amenar lo dit sclau de alli a diuenres vinent e per quant no hauria obtemperat e obseruat lo dit homenatge per nos en la dita letra es stat manat que si decontinent no dona aquell fos pres hun altre catiu del dit sureda en loch de aquell e o de altres bens d'aquell en los quals pogues esser feta la dita execucio en los bens de la heretat del dit quondam Francesch albarti a instancia del dit Pere marti requeste. E com lo dit sclau fins asi no ses dat ans se diu seria fuyt de la present ylla segons per la resposta al peu de la dita letra appar ab molta instancia hare recorregut a nos suplicant e per amordaso a vos dit commissari diem remetem e manam sots pene de CC 6. que puig lo dit Guillem sureda no ha dat lo dit sclau segons per virtut de sagrament e homenatge per aquell prestat havia promes era obligat que encontinent prengats hun sclau del dit sureda equialent al desudit e aquell rametats a la present Ciutat per so que del procehit de aquell puxa esser feta solucio e paga al dit Pere marti del que degut lies e messions e si contra vos atrobariade aquell dit sureda pendrets tants de bans e penyores de aquell e almes donant liurets aquell dit sureda

absent o present ffahent pagar al portador son salari quatre sols per les presents etc. E aço fets e complits tota appellacio remoguda. Dat. en Mallorca a viij de abril any MCCCClxxxiiij. —Jo. dusay.

ARX. HIST. DE MALLORCA. — *Lib. de Lletres Comunes* de 1483, n.º 199, fol. LX.

CXCv

(1483)

Es ordenat pel Governador de Mallorca En Blanes de Berenguer en forma molt categòrica i sots pena de 500 lliures cas de contrafer lo manat, se torn i restitueixi a N' Arnau Sureda i Cabrer com a marit de l'honorable dona Joaneta Gomila, en possessió dels béns d'aquesta radicats en l'illa de Menorca dels que fonc treta i despullada, sens coneguda de dret e no citada, juntament ab sa germana Magdalena, esposa de Joan Rossinyol, pels Martorell i Gomila de dita illa.

Manorcha.

En Blanes de berenguer etc. Als magnífichs e honorables Governador batle general e altres qualseuol oficial aquis pertagna en la ylla de Manorcha constituïts o als lochtinents de aquells saluts e houor. Com essent nos enaqueixa ylla sobre la diferencia que entre lo honorable Narnau sureda com a procurador de la honorable dona Johaneta sa muller altre de les hereues del honorable en Miquel gomila quondam de vna part e lo honorable en Johan martorell dels redons e pere gomila fill del honorable en monserrat gomila de aqueixa ylla dela part altre per les causes a rahons en aquella contengudes. Attes que la dita dona Johaneta ensemps ab la muller del honorable en Johan rossinyol altre de les dues hereues sens conegude de dret e no citades ni hoydes en lurs dettencions eren stades tretes e despullades de la possessio que tenien dels béns de la dita heretat ab consell del honorable misser Thomas armadans doctor en leys de nostre magnífich assessor lochtinent haïam pronunciat e declarat la dita dona Johaneta deure esser tornada e restituhida en aquella possessio enque era ans que de aquella fos treta e foragitada e que li fos repost dels fruïts procehïts e procehidors de la dita heretat e de la porcio tocant e perta-

nyent a aquella la qual sentència esser passada en cosa jutgada e taxades per nos les despeses hauem manat ab nostre executoria la dita sentència fos executada segons serie e tenor de aquella e adeguda fi fos aportada apres de la qual sentència e executoria por nos axi prouehida hauem entes per clamor quens es stada feta que nostres manaments no haueu volgut obstemperar so que certament es cosa de admiracio e que apenes podem creure per la qual raho considerada nos la dita clamor e suplicacio de que nes feta esser justa hauem prouehit manat cer fetes les presents ab les quals auos e cascun de vos deim e manam en pena de D 6 e de bens del contraffahent irremissiblement hauedores que encontinent vistes les presents seguint la forma de la dita nostra sentència en cosa jutgada passada segons sa serie e tenor torneu e restituhiscau tornar e restituhir fassau lo dit Arnau sureda en lo dit nom en aquella possessio en que era de la part de la dita se muller tocant en la dita heretat ensemps ab los fruïts procehïts e procehidors com dit es fent pagar son salari acostumat x sous per les presents e totes altres justes messions ensemps ab les messions per asso taxades e aço fets e complits tota appellacio remoguda recursos denegats malicies e diffugis cessants per quant en la dita pena desigau no incorrer de la qual no menchara prompta e rigorosa execucio dels béns del contraffahedor vltra la qual si nostres manaments seruar no volreu vos farem conexer quant nos es greu sien apart possats e no obehïts. Dat. en Mallorca a vij de octubre any MCCCClxxxiiij. — Blanes de berenguer. — Thomas armaduus.

ARX. HIST. DE MALLORCA. — *Lib. de Lletres Comunes* de 1483, fol. Clxxxvij, n.º 199.

CXCvi

(1486)

Mal estat econòmic de N' Arnau Sureda i Cabrer; li són reclamats jornals de segar en l'alqueria Morel per un home d' Alcúdia.

Arta.

Naluaró vniz caualler al amat lo batle de arta o asson lochtinent saluts e dileccio. Com Narnau sureda de morel sia tengut e obligat a

nen Jacme capdebou de xxiiij € per resta de segar en casa sua per les quals ha requesta execucio en los bens de aquell mitjensent letres procehides de la cort del batle de alcudia e apres de hauer assignade penyora e fetes promeses de pagar ha pasat lo dit capdebou per per moltes dileccions en manera que fins ara no la pogut esser paga ampermes diferir la dita paga ser auos apellar e sobre asso es recorregut a uos lo dit instant suplicant nos ates que lo dit deute es de jornals e cosa tant pocha que promptament lo volguessem prouehir, a vos per ço dihem e manam etc. exegint e complint les letres de execucio que aquell procehits segons lur forsa e tenor fets prompta e rigorosa execucio primer de la penyora assignada e apres de tants altres bens e penyores del dit sureda aquell present o abzent liurant al mes donant fins los preus abasten e complida paga de la dita quantitat selari del portador iiij € , per les presents e totes altres justes massions E asso fets e complits etc. Dat. en Mallorca a xxvj de octubre any Mil CCCC lxxxvj. —Jo. dusay.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1486, n.º 206, fol CC lxij, v.º

CXCVII

(1491)

Ruina i destrucció dels bens d'En Salvat Sureda d'Artá

Arta.

En Ximenes peres etc. alarmat lo batle d'arta o son lochtinent etc. Deuant nos es comperagut Narnau sureda daqui dient que ell com asusccehint per certs titolls en los bens den Guillem sureda germa seu quondam seria stat en los dies passats molestat per crehedors den Pere moger quondam del qual ereu hereus lo dit quondam son germa e Saluat sureda lo quall per hauer dicipat e destruits sos bens es stat necessari al dit sureda per la porcio per ell pagade anar contre terces posshedors dels bens del dit Saluat E com alguns dels detenidors dels dits bens hagen renunciat lo que posse... al dit sureda lo quall sumant no bestaran pagar sos credits nos ha suplicats retesem aquells i li donas en paga de sos credits suplicants per ço que li sia licit

anar contre altres terces possehidors e detenidors dels dits bens per tant etc. en pena de CC € . etc. que vistes les presents spetxets mitjensent dos prohoms tots aquells bens los quals seran stats renunciats he de aqui auant se renunciaran per la dita donacio los quals donarau e liurarau al dit sureda en paga porrata de cor credits saluat dret al Senyor Procurador Reyall per lo luisme e deller dites coses suplicants etc. E no fassats lo contrari etc. Dat. en Mallorca a xvij de julioll any Mil CCCC lxxxj. M. Arm.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1491-n.º 215 fol. 152 v.º

CXCVIII

(1491)

Arta.

En Ximenes peres etc. al amat lo batle de arta etc. Comparagut es deuant nos Narnau sureda daqui dient que ell com asuccehint per certs titolls e causes en los bens den Guillem sureda quondam jerma seu seria stat en los dies passats molestat per crehedors den Pere moger quondam del que hereus eran lo dit son germa y en Saluat sureda lo quall per so disipats e destruits sos bens no ha poguda pagar la porcio que li tocava E per ço es stat necessari al dit sureda per la porcio pagada per lo dit Saluat na dol anar contra tercer possehidors dels bens de aquell E com alguns detenidors dels dits bens hagen renunciat lo que possehia al dit sureda lo quall sumant no bastarian pagar sos credits nos ha suplicats rretassen aquells que li donas sa part en paga de credits per ço que sia licit al dit Arnau sureda anar diens altres terces possehidors e detenidors dels dits bens per tant vos manam en pena de CC € . etc. que vistes les presents serets mitjensent dos prohoms tots aquells bens lo que ells seran stats renunciats etc. de aqui auant renunciaran per la dita donacio los quals de are se liuraren al dit Arnau sureda en paga porrata de sos credits saluat dret al Rey nostre senyor per lo luisme li perteneyara e no fessat lo contrari. Dat. en Mallorca a xxx de agost any mil CCCC lxxxj.—R. armadans.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1491, n.º 215, fol 185.

CXCIX

(1494)

Liquidació de l'heretat de N' Arnau Sureda i Cabrer
Demandes de salaris, deutes i altres obligacions als seus fills i successors.

Artha.

Nos Johan aymerich etc. Amat lo balle de artha etc. p. humil exposicio a uos feta p. en Pere monsserrat habitant en la parroquia de menchor havien entes com ell sia crehedor en e sobre la heretat den Arnau sureda q.º de aqueixa parroquia en certe quantitat de forment preten hauer pagada per aquell ecom fins açi nos hage atrobat algu quis vulia anomenar hereu del dit q.º Arnau sureda ab lo qual el dit monsserrat puge legittimar son credit perso suplicat per aquell anos lo volguessen de remey de justicia sobre aço provahir, hauem manades les presents ab las quals avos diem emanam sots pena de cc ⑥ etc. que encotinet, vistes les presents e tota hora equant per lodit monsserrat requests serets si a vos costara que en la dita heretat nos mostra ne apregue algun hereu en tal cars en la forma acostumada assignereu a la dita heretat algun ydoneu curado aplets ab lo qual lo dit monsserrat puige exercir sos drets e acicons li competex en vers y contra la dita heretat e constant a vos legitimament del credit del dit monsserrat fareu aquell pagar dels bens daquella E no fresseu lo contrari etc. Dat, en Pollensa a xxxj de maig del any lxxxxviiiij.º—Bofill, (1494).

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1494, fol Cxiiij, v.º

CC

(1494)

Arta.

Nos Joan aymerich etc. amat lo balle de arta etc. Segons hauer entes per expositio a nos feta per en Miguell gilabert certa execucio que ainstancia sua se requer e inste contra los fills de Arnau sureda q.º fins açi seya stada dffeyda per no trobar se bens mobles dels sobredits per la qual reho etc. a vos dit balle manam etc. en pena de cc ⑥ q. vistes les presents dels fills del dit q.º Arnau sureda bens mobles nos troberan etc. nil vos seguint los de c'ret procehireu a vendi-

cio de immobles fins lo dit gelabert sia integrament pagat etc. E a vós manam fer complir tota appellacio remogude etc. farau pagar el portedor . . . Juan son salari acceptant . . . per les pnts. Dat, en Mallorca a xvij de nohembre de lxxxxiiij.—Bofill R.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1494, fol C lxxxxiiij

CCI

Arta.

Nos Joan aymerich etc. al amat lo balle de artha etc. Afermat es stat deuant nos per Anthoni pastor que ell hauie stat cert temps llogat ab Narnau sureda per fer feyna en la possessio de aquell per lo qual temps le serien degudas sis lliures y per be ell hage aquelles demanades als hereus de dit quondam Arnau sureda aquelles empero fins assi li son stades diferides en no poch dan e jactura sua per la qual cosa hagu per ell a nos recors e suplicarlo prouehissam de justicia hauem manades les presents ab les quals a vos dihem e manam etc. que encontinent vistes les presents citets deuant vos los dits hereus o aquell daqui es intereser y hoyts aquells e lo dit pastor si a vos constara lo que per aquell es stat pretes per la dita quantitat fereu prompta execucio en los bens de aquells e de la dita heretat procehint en aço ab tote promptitut y tota dilacio cessant axi com en talls deutes se requer fins a tant lo dit actor sia satisfet en son deute y messions per forma que aculpa vostra aquell no hage anos mes recorrer altrement per capdeguayta etc. Dat, en Mallorca a xij de janer any Mil CCCClxxxv.—A. sala.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1495, n.º 223, fol 10 v.º.

CCII

(1495)

Manament al Governador de Menorca perquè fassa satisfet per medi de les autoritats competents amb pena de 500 lliures per elles pagadores cas d' incompliment, a la dona Magdalena Gomila, viuda de Joan Rossinyol, els interessers que deu a sos nebots Sureda fills de la seva difunta germana Joaneta Gomila.

Nalvaro Vniç etc. Al amat y fael del Rey nostre senyor lo magnifich governador de la

ylla de Menorcha o lo dit offici regent e altres qualseuol oficials de la dita ylla al qual o als quals las presents peruindran o seran presentadas o pertanyeran e als lochstnents de aquells saluts. Per occasio de certs interessers a judicats als fills e hereus de la dona Joaneta muller quondam den Arnau sureda mitgensant sentència per nos o nostre predecessor donada y en cosa jutjada passade e apres de vna letra de sobrasahiment de la present cort per las causas e rahons en aquella expressadas emanda en fauor de la dona Magdalena muller quondam den Joan rossinyol sots a xxvj de octubre de lxxxviiiij son stadas deliberadament prouehidas duas letras prouocatorias del dit sobrasahiment segons en aquellas la derrera de las quals hoydas las parts fonch prouahida asis de maig del any lxxxv aquestas cosas e altres etasament se poden. E per quant fins assis dels dits interessers los hereus desus dits segons afferman paga alguna no han poscуда aconseguir recorregut anos per part de aquells hauem prouehidas e manadas las presents ab tenor de las quals avosaltres e acadahu de vosaltres aqui pertenyara de hun y menam en pena de D **℥**. al fisch del Rey nostre Senyor aplicadores que vistas les presents per tot so e quant sia degut als dits hereus per occasio dels dits interessers enaqueils com dit es adjudicats no obstant qualseuol sobrasahiment fassats execucio prompta y expedita en los bens de la dita dona Magdalena present aquella o absent fins los dits hereus sian integrament pagats de tot ço e quant vertaderament los sia degut axi per lo deuta principal com per las massions daquell fetas e subregudas. E aço us mana fer y complir tota apellacio remoguda recorsos etc. fahent pagar al portador son salari acustumal x **℥**. per les presents etc. Dat. en Mallorca a xxviiij satembre Mil CCCClxxxv. — Aluaro Vniz.

ARX. HIST. DE MALLORCA. — *Lib. de Lletres Comunes* de 1495, n.º 223, fol 199.

CCIII

(1496)

Demanen «no en gran querella» al Lloctinet N' Alvaro Uniz els fills i hereus de la difunta dona Joaneta Go-

mila, viuda de N' Arnau Sureda d' Artā, se fassa execucio prompta i expedita en els bens de la dona Magdalena Gomila, viuda d' En Joan Rossinyol, llur tia, resident en Menorca. S' ordena al Governador de dita illa man al Batlle d' Alayor se duga a efecte dita execucio.

Manorcha.

Nalvaro vniz etc. al amat e feel del rey nostre senyor lo magnific Governador dela Illa de Manorcha e altres qualseuol oficial etc. Sapiau que no sens gran querella es stat deuant exposat per part dels fills e hereus de la dona Joaneta muller quondam den Arnau Sureda que jassia per nos vltimadament per excencio de altres prouissions e letres a xxviiij de setembre proppassat mediant letra de nostra cort expedita sia stat e manat espresament ab impositio de grans penes en aquella expressades fos feta execucio prompta y expedita en los bens de la dona Magdalena muller quondam den Joan rossinyol Em pero segons es pretes lo batle de Aleyor al qual principalment lo ceruey de aquesta execucio incumbeix per lo comant de nostres manaments dona loch que aquella sia differida volent que seus donadas asubastar e vendra correnguts per spai de quatre mesos forma de la obligacio e contracta entre els fes en lo que sa pretes es stat al dit spai renunciat. E per lo semblant jadic que haguesses impedirets sa procura perque lo actor o procurador dels dits hereus desistesca de la prosecucio de la execucio desudita emes poch dan dels dits hereus per part dels susdits humilment suplicats a vos dit magnific gouernador manam en pena dosentes **℥**. que vistes les presents si a vos condesat sia stat al dit spai de quatre mesos renunciat com sta dit maneu de part nostra al dit batle de alayorsots la dita pena que en ladita execucio de prompta expedita e deferent o negligint o aquell en desidia sua manant a vos dit magnific gouernador e altre qualque official que presentada e presa en sia la dita execucio fassa e continua aquella tota trigue etc. Eaço sots aquella remoguda etc. E faent pagar etc. que per les presents e totes altres justes messions. Dat. en Mallorca a xxviiij de janer Mil CCCClxxxvj. — Aluaro vniz.

ARX. HIST. DE MALLORCA. — *Lib. de Lletres Comunes* de 1496, n.º 224, fol 22.

CCIV

(1496)

Provat que N' Antoni Cànaves de Mossa hagués comprat *Morel* se mana al Batlle d' Artà que per ell i' escrivà Reial d' aquella cort sien rebuts testimonis sobre el particular i segons interrogatoris que los seran donats

Arta.

Nos Joan aymerich etc. Al amat lo batle de arta etc. Com nos haïam en dies xij Pere armen-gol procurador den stelrich de aquí en prouat que la possessio de morell es stada comprada per en Thoni canoues de mossa e que del preu de aquella ha fets alguns pagaments per ço a vos dit batle manam en pena de CC 16, etc. que vistes les presents rebran e per lo notari e scriua de vostra cort rebra y exhaminat fassan tots aquells testimonis que sobre los dits articles relados vos seran anomenats si e segons los interrogatoris vos seran donats les deposicions de sus lletre closes e segellades nos rematren etc. certificantnos etc. fassetu urgent que de manament nostra es stat assignat el discret en Marti terres notari procurador del dit Canaves a veure jurar testimonis e fer interrogatoris a dilluns proxim vinent hore de tercià E. pro Regi etc. Dat. en Mallorca a xvj de juny de lxxxvj. —Dornos Regens.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes*. de 1496, n.º 225, fol 115.

CCV

(1497)

Els fills i hereus del dit N' Arnau Sureda volen amparar la part dels drets dotals de sa mare difunta l' honrada senyora Joaneta Gomila i exigir del que fonc curador de tres d' ells i procurador dels altres, En Gabriel Cervera, que don compte i raó de la seva administració.

Lo Lochtinent general. Arta.

Balle de Arta per los fils e areus den Arnau sureda quondam nos estat humilment significat que a instancia de alguns pressors crehedors de dite heretat de la qual afferma no poseyr bens alguns serien molestats e vos dit balle ja-

mes hauer curat prouhir sobre les cosses per els deduydes amostrar e verificar com no posseex bens alguns de dita qui sien suficients en pagar la ceste part dels drets dotals de la muller del dit quondam Arnau sureda aquí segons pretenen suchseexen per la qual cosa r corregut a uos los dits hereus o per lur part a vos dit batle diem etc. que vistes los presents citats he oyts los dits hereus e los dits precessors crehedors y entesos y exeminats los drets de aquells fassat y administret expexat compliment de justicia E entretant empero fins que vos sobre les dites coses no legitimament procehit sobreseuren en tot acte de ex. cicio contre aquells requeste e per ves no feseu lo contrari etc. Dat. en Mallorca a xx de juliol de lxxxx vij. —Dornos. R.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1497, n.º 227, fol 141.

CCVI

(1498)

Arta.

Balle de arta per part dels fils e hereus de la dona Joaneta muller den Arnau sureda de aquí som informats que en Gabriel seruere de aquí olim curador de tres dels fils e hereus de la dita dona e procurador dels altres sens donar a aquells compte e reho de la dite heretat obens de aquells per ell administrats per los seus salaris a ell constituits histeria execucio que los dits hereus recussant donar compte de dite administracio jac sia request per aquells molte e diuerses vegades, per ço a suplicacio dels dits hereus les presents hauem prouahides ab les quals vos diem etc. que vistes les presents citats y hoyts los dits Gabriel seruere de vna part e los dits hereus de la part altre sobre los merits de la que-rela de sus dite e entre aquells prouahiren per justicia de manera que si lo dit seruere no haura donat compte e reho de la dita sua administracio que aquell fent entre aquells tot compliment de justicia sumariament etc. En lo entretant empero sabreseureu en la dite execucio per lo dit seruere contre los dits hereus instade fins atant que per vos entre aquells sera prouahit. E no feseu etc. Dat. en Mallorca es xxviii de mars del lxxxx viij.—Dornos Regens.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes*. de 1498, tom 30, fol 62, v.º

CCVII

(1497)

Havent estat venuda a instància d'En Guillem Morey i altres l'alqueria *Morel* que fonc de N'Arnau Sureda son sogre, pretén aquell ésser primer creditor. D'orde del Lloctinent ha d'anomenar el Batlle d'Artà un curador a l'heretat del refetit Sureda, per poder legitimar els crèdits que damunt la mateixa pesen.

Lo Lloctinent general. Arta.

Balle de arta. Nos es comperegut en Guillem morey de aqui dient com a instancia sua e altres seria stada vanuda vna allqueria della heretat den Arnau sureda quondam de aquexa parroquia mitjensant la cort com apres per allgus altres precesos crehedors e feta extossio contra los dits moreys e altres a instancia dells qualls es stada feta venuda de dita alqueria prenent esser primes crehedors della quall prioritat fins assi no conste per ço corregut a nos asuplicat deguessem prohuehir pertant vos diem e manam en pena de CC € al fisch Rey al aplicadores que vistes las presents assignets vn curador a la dita heretat ab lo quall se puguen legitimar e liquidar los credits de quallseuol prenent e esser creditor en aquella la quall legitimacio durant sobre ceure en quallseuol acte de execucio contre los dits morey e llurs ereus dell dit sureda E no fessou lo contrari per quant dita pena desigau no incorrer. Dat. en Mallorca a xxvj de agost any mill CCClxxxvij.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1497, n.º 227, fol 180.

CCVIII

(1497)

Com En Joan Moll hagués pagades cantitats per satisfer deutes de l'heretat de N'Arnau Sureda s'ordena al comprador de *Morel* pag del preu de la susdita alqueria a dit Moll lo que ha bestret.

Lo Lloctinent general. Arta.

Balle de Arta degudes son anen Joan moll de aqui les quals ha pagades per Narnau sureda quondam anen Mateu lobet nou lliures xvj € . per las quals de aquell te cessio E daltre part deu quortereres de forment per aquell pagades a la senyora moxa per totas les quals quantitats ha emparat al honorable en Marti basset ciutadà lo preu de la possessio de morell venuda per los hercus del dit quondam Arnau surede e sie cosa justa y reonable que les dites quantitats sien donades e pagades al dit moll per ço a vos dit balle diem y manam en pena de CC € . al fisch del Rey uostre senyor aplicadores que vistes las presents donade primer caucio per lo dit Joan moll de star a dret a primer acreedor compellieu per capsio de penyores edistraccio de aquellas lo dit honorable en Marti basset en pegar de vna part les dites nou lliures setse sous e daltre part viij cuartereres ii barcelles de forment de nombre de las dites deu quortereres com la restant quantitat li hage segons prenent promete pegar en Guillem morey de aqui. E per res no fesau lo contrari si la dita pena euitar desijau. Dat. en Mallorca a xviiiij de setembre any Mill CCC lxxxvij.

Pos datam fareu pegar al dit moll totes las despeses que per la dita ocasio hauia pegades e fetes donades primer la dita caucio. Dat. en Mallorca vt supra. Dornos, Regens.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Lib. de Lletres Comunes* de 1497, n.º 226, fol 190 v.º

(Continuad)

JOSEP RAMIS D'AYREFLOR I SUREDA.

D O C U M E N T O S

RELACION DE TODA LA ARTILLERIA DE BRONCE Y YERRO

QUE TIENEN LOS BALUARTES DE ESTA PLAZA DE PALMA CON LOS CASTILLOS DE S. CARLOS, BELVER, THORRE DE PORTHO PI Y LA YSLA DE CAVRERA Y DE TODAS LAS MUNICIONES Y DEMÁS PERTRECHOS QUE NECESITAN TENER DE REPUESTO, COMO DIFERENTES TRONERAS QUE HAY BACIAS, Y DE LOS CAÑONES QUE SE DEVEN PONER DE RESERVA

Baluarte del Rosario

Bronce	Calibres
5 cañones de a	5
3 cañones.	5 1/2
2 cañones.	3
1 cañón	18
1 cañón	16
1 cañón	13
1 cañón	40

14; hay otro cañón de 4 desmontado y desfogando y se ha de sacar el 5 1/2 para poner de rreserva 20 Barriles de polvora, 500 Balas de cañón, 5 cajones de Balas de fusil 3 quintales de mecha, 50 palas, 50 picos y 50 espuelas.

Baluarte del Socorredor

Yerro	Calibres
3 cañones de	14
1 cañón de	22

4; Tiene este Baluarte 7 troneras bacias en donde se pueden poner cañones: 100 barriles de polvora, 200 Balas de cañón, 10 cajones de balas de fusil, 2 quintales de mecha, 100 palas, 100 picos, y 100 espuelas.

Baluarte del Sichar

Bronce	Calibres
1 cañón de	28
1 cañón de	18

Yerro	Calibres
1 cañón de	21

Necesita de 150 Balas de cañón, tiene 7

troneras bacias en donde se pueden poner cañones, y no tiene para polvora.

Thorre de Portho-pi

Yerro	Calibres
1 cañón de	18
1 cañón de	12

2; Necesita de dos barriles de polvora, 50 Balas de cañón, media arroba de mecha, 6 palas, 6 picos, y 6 espuelas. necesitan de componer la puerta y poner una llave.

Baluarte de Belarte

Bronce	Calibres
1 cañón de.	36
1 cañón de	28
1 cañón de	13
1 cañón de	4

4, 50 barriles de polvora, 150 Balas de cañón, 5 cajones de Balas de fusil, 3 quintales de mecha, 50 palas, 50 picos y 50 espuelas.

Baluarte de San Antonio

Bronce	Calibres
1 cañón de	21
1 cañón de	13

2, 100 Balas de Cañón, no tiene donde poner polvora y se ha de proveer del Socorredor.

Baluarte de Morante

Bronce	Calibres
1 cañón de	12

Necesita de 50 Balas de cañón tiene 9 troneras en donde se pueden poner cañones y no tiene para polvora.

Castillo de San Carlos

Bronce	Calibres
1 cañón pedrero de	12
1 cañón	13
3 cañones.	40

Yerro	Calibres
6 cañones.	14

Necesita de 15 Barriles de polbora 1 quintal de mecha 25 palas, 25 picos, 25 esptas y de componer la cábría lanada, achares y atacadores.

Bateria debajo Belarde

Yerro	Calibres
4 cañones de	<u>20</u>

Se han de poner 200 Balas de cañón, no tiene donde poner la polvora.

Baluarte de la noguera

Bronce	Calibres
1 cañón de	19
1 cañón de	18
Yerro	
1 cañón de	21
1 cañón de	14
2 cañones de. . . .	<u>13</u>

6 300 balas de cañón, no tiene donde poner polvora.

Baluarte de Santa Cruz

Bronce	Calibres
1 cañón de	12
Yerro	
4 cañones de	20
1 cañón de	22
2 cañones de. . . .	<u>14</u>

8 Necesita 400 Balas de cañón, un quintal de mecha, 50 picos, 50 palas y 50 espuestas.

Castillo de Bellver

Bronce	Calibres
1 cañón de	9
1 cañón de	3
1 cañón de	13
1 cañón de	24
Yerro	
6 cañones de. . . .	<u>14</u>

10 Necesitase repitrar las municiones y pertrechos y ber lo que falta.

Baluarte del Príncipe

Bronce	Calibres
2 cañones de	44
2 cañones de. . . .	43

Bronce	Calibre
3 cañones de	40
1 cañón de	38
2 cañones de	14 y 15
4 cañones de	10 y 11
3 cañones de	6
2 cañones de. . . .	<u>5 1/2 y 6 1/2</u>

19 Anse de poner de reserva un cañón de 5 y 1/2 y otro de 6; Pólvora 8 Barriles, 1000 Balas de cañón, 10 caxas de Balas de fusil, 3 quintales de mecha, 100 palas, 100 picos, y 100 esptas.

Baluarte de Santa Margarita

Bronce	Calibres
1 cañón de	20
Yerro	
2 cañones de. . . .	14
1 cañón de	<u>20</u>

4 200 Balas de cañón y 1 quintal de mecha, tiene 7 troneras bacias en donde se pueden poner cañones.

Baluarte del Muelle

Bronce	Calibres
2 cañones de. . . .	21
2 cañones de. . . .	6 y 1 1/2
Yerro	
3 cañones de. . . .	<u>14</u>

7 Necesita de 350 balas de cañón, 50 palas, 50, picos, y 1 quintal de mecha.

Isla de Cabrera

Bronce	Calibres
4 cañones de. . . .	9
2 cañones de. . . .	<u>5</u>

6 Se necesita de remitir, ocho barriles de pólvora y sacar la que está allá y secarla al sol quintal a quintal y que los artilleros la refinen.

Baluarte de San Gerónimo

Yerro	Calibres
2 cañones de. . . .	<u>15</u>

2 Se han de poner 100 balas de cañón, no tiene donde poner la pólvora y se ha de proveer del Socorredor.

Baluarte de Jesús

Yerro	Calibres
1 cañón de	20
1 cañón de 1. . . .	16
1 cañón de 14. . . .	14
<hr/> 3	<hr/>

Necesita de 15 Balas de cañón, tiene 9 troneras bacias en donde se pueden poner cañones y no ay para pólbora.

Media luna de la Coronada

Bronce	Calibres
2 cañones de	9
1 cañón de	3
<hr/> 3	<hr/>

Los cañones de 9 se han de sacar para ponerlos en la muralla y el de attres poner de reserva.

Cañones de reserva

Bronce	Calibres
1 cañón del Rosario . . .	5 1/2
1 cañón del Príncipe . . .	5 1/2
1 cañón del Príncipe . . .	6
1 cañón de la media luna.	3
2 cañones del Almudín . .	6 1/2
<hr/> 6	<hr/>

Todas las otras Piezas tienen sus Armas Completas y Compuestas, eszepto las de los Castillos, torre y Cabrera; que La Artillería en estado de por ahora poder servir. Palma y Septiembre 16 de 1718.

Archivo Quint-Zaforteza, Palma. — Caja 49, n.º 28.

Por la transcripción,

DIEGO ZAFORTEZA Y MUSOLES

CREUS DE TERME

LA DE LA PORTA DEL CAMP

(1483)

Entre els petits monuments composts de creus de pedra damunt pilars isolats que tan sovintejaven a Mallorca a vora dels camins, per senyalar els termes de les viles, o a l'entrada de

les poblacions o dels monestirs, en romanen encara sortosament alguns a la nostra illa. Del que existia a la porta del Camp d'aquesta ciutat, après de travessar el pont de damunt el vall de la murada, queda la part més artística, ja que manca la creu, que és el menys sensible com obra corrent de mitjan segle XIX.

La disposició del monument, que és la més general a Mallorca en tals construccions, consisteix en una graonada de planta octogonal, composta de sis graons, sortint de damunt el darrer la base d'una columna cilíndrica amb el capiteil en forma que es diu de *tambor*; dins dels nínxols de que està rodejat se veuen diferents estatuetses i els escuts de Balles ter i de l'orde carmelitana. Les figures d'aquestes estatuetses representen Santa Catarina Màrtir, S. Joan Bautista, S. Antoni Abat, S. Cristòfol, S. Miquel o S. Jordi i una Santa que ignoram quina puga ésser. Els elements que componen el capiteil pertanyen a l'època del renaixement, l'estat de conservació d'ell no és del tot bo; la banda que mira al Nord és més íntegra i visible que la dirigida al Sur combatuda per la salabror i oratges del mar, del que no està molt llunyana.

De fa alguns anys, i no sabem el motiu, ha desaparescut la creu que, substituint segurament a una altra més antiga, fou construïda per disposició del lullista i ex-col·legial de la Sapientia D. Estanislau Lluís Piñano i Vilella, en el temps que tengué a son càrrec l'al caldia de Palma (1863-64). Desitjam verament que si la tirada de les illetes de cases que su llà s'aixecaran no permet que puga permanèixer en el lloc en que avui el reste de tal monument se troba, sia col·locat en altre siti prop, que no destorbi per res, i que també sia reposada la creu, la mateixa si se troba, o una altra nova que no desdiga del que ara se conserva del monument

D'ell en parla en la pàg. 31 de son «Panorama óptico histórico artístico de las Islas Baleares» D. Antoni Furió, qui no tenguent en compte el gust arquitectònic i mogut per l'existència dels escuts de que més amunthavem tractat, considerà la creu i columna com obres del segle XIV, suposant-les costejades pel Reverendíssim D. Joan Ballester, mallorquí, prior general de tota l'orde del Carme, qui, segons el mateix Furió i D. Joaquím M.ª Bover en son «Nobiliario Mallorquín», pàg. 43, morí a 30 de setembre de 1374; i si bè és cert que hi ha

en el monument, com hem dit ja, els escuts del Carme i de Ballester, tal volta se refereixen a alguna altra personalitat de dit llinatge que hagi pertenescut a l'orde Carmelítana.

Pel document a baix inserit se prova quel dia 7 de juliol de l'any 1483 se benef pel Canonge Antoni de Busquet una creu de pedra *ante portale Sancte Fidei*, o sia la recentment enderrocada porta del Camp: fonc feta la creu a costes i despeses de l'assaonador Jaume Domingo, i assistiren processionalment a l'acte de benedicció els preveres de l'església de Santa Eulàlia, a la qual parròquia, fins fa pocs anys, perteneixien aquells terrenys.

Considerant l'endarreriment amb que a Mallorca vengué el renaixement en tota manifestació arquitectònica, presentant el monument del que en part avui existeix fora la repetida enderrocada porta els elements propis de la renaixença, en el que entre els escuts de son capitell manca el de la família Domenec o Domingo, llinatge del benefactor que costejà el de 1483, no podem en manera alguna identificar ambdues construccions.

Respecte a les paraules *Pro cruce templi* amb que s'encapçala l'acta de benedicció que transcrivim, creim que no's refereixen a la porta aràbiga que existia darrera el Temple i que donava al fosso, perquè més abaix s'expressa amb toda claredat en l'esmentada acta *ante portale Sancte Fidei*. D'altra banda creim explicable la confusió per ésser la distància entre aquesta església i el Temple, com tots sabem, bastant curta.

Pro cruce templi.

Anno anatiuitate Domini Millesimo quadringentesimo octuagesimo tertio, die Vero dominica septima mensis iulii, hora vesperarum, honorabilis Anthonius de Busquet, canonicus Maioricensis, ex comissione facta sibi per Reuerendissimum in Christo patrem et dominum dominum Didacum, digna miseratione Maioricensem Episcopum, serenissimi domini Aragonum Regis Cancellarium et consiliarium, ad suplicationem sibi factam per Jacobum Domingo, blanquerium, qui crucem lapideam Ante portale Sancte Fidei fieri fecit, illam in presentia plurimarum personarum benedixit, veniendo ad eam cum cruce erecta processiona-

liter cum prebiteris ecclesie Sancte Eulalie, presentibus pro testibus Jacobo Roig et Andreas Solares, presbiteris?

(ARX. EPISC. DE MALL.—*Llib. Colacions de 1480 - 84, sens foliar*).

LA DE MURO, EN EL CAMI DE CIUTAT

(1483)

Didacus etc. honorabili et dilecto in Christo Michaeli Olmis, Canonico nostre Maioricensis ecclesie, Rectori ecclesie Sancti Joannis de Muro vel eius vicario, Salutem indomino sempiternam. Sincere devotionis affectus quem ad ecclesiam Sanctam gerit honorabilis et dilectus in Cristo Joannes de Soldeuila, decretorum doctor, Canonicus nostre Maioricensis ecclesie, non indigne meretur vt petitionibus suis, illas presertim quas ex deuotionis feruore prodire conspicimus, quantum cum Deo possimus fauorabiliter annueramus, hinc est, prout accepimus, parentes ipsius Joannis nuper crucem lapideam cum signo et armis eorum fecerint illamque posuerint exiendo de dicta villa de Muro veniendo ad Ciuitatem, in quo denouo canonum fecit ipsumque de dicta villa ad dictum locum deferre intendit die dominica venienti, et seu in alio sequenti, celebratis diuinis officiis, supplicauit nobis vt omnibus Christi fidelibus qui ad portandum ipsum canonum manus suas porrexerint ad inuices et deinde deuote ipsam crucem visitauerint orationemque fecerint, quadraginta dies deinjunctis eis penitentiis misericorditer indulgeremus. Nos vero supplicationibus ipsius Joannis annuere volentes, omnibus et singulis Christi fidelibus que premissa ad impleuerint et dictam crucem devote visitauerint orationemque fecerint, pro quacumque vice, quadraginta dies deiunctis eis penitentiis per gratiam Sancti Spiritus nudum indomino releuamus presentibus, perpetuis temporibus valituris. Datum Maioricis in nostro Episcopali palatio die xiiij Martii anno MCCCClxxx^oiiij^o.

(ARX. EPISC. DE MALL.—*Llib. de Colacions de 1480 - 84, sens foliar*).

P. A. SANXO.

DESCRIPCION DE LAS MONEDAS

DE LA

R E P U B L I C A R O M A N A

POR

LUIS FERBAL Y CAMPO

1162. Denario. Como el n.º 1158 pero cetro en vez de lira. Reverso. Melpomene a derecha con más cara y clava: leyenda n.º 1158 V. a. 5.
1163. Denario. Como el n.º 1158 pero corona en vez de lira. Reverso. Polimnia de frente con manto y corona: leyenda n.º 1158. V. a. 5.
1164. Denario. Como el n.º 1158 pero plectro o tortuga en vez de lira. Reverso. Terpsícore con plectro tocando lira a derecha: leyenda n.º 1158. V. a. 5.
1165. Denario. Como el n.º 1158 pero coturno en vez de lira. Reverso. Talía a izquierda con máscara apoyada sobre cipo: leyenda n.º 1158. V. a. 5.
1166. Denario. Como el n.º 1165 pero Talía lleva además el *pedum* V. a. 5.
1167. Denario. Como el n.º 1165 pero estrella en vez de lira. Reverso. Urania a izquierda con vara señala un globo sobre cipo: leyenda 1158. V. a. 5.
5.º Q POMPONI(us) RVFVS. Acuñó con licencia del Senado.
1168. Denario. Cabeza laureada de Júpiter a derecha: RVFVS. SC. Reverso. Aguila con las alas abiertas a derecha con corona en las garras: símbolo variable: Q POMPONI. V. a. 50.
Familia Porcia. De esta familia a que perteneció el célebre Catón, acuñaron varios magistrados.
- 1.º C (Porcius) CATO.
1169. Denario de la biga de la Victoria y quadrans normales con
1170. C CATO. V, a. 1 y 15.
2.º M PORC(ius) LAECA. Sus monedas recuerdan tradiciones de la familia.
1171. Denario. Anverso ordinario con X LAECA. Reverso. La Libertad con gorro y cetro en cuadriga al galope a derecha coronada por Victoria que vuela: MPORC. ROMA. V. a. I.
3.º P (Porcius) LAECA. Recuerdan sus monedas hechos análogos a los que recuerdan los anteriores.
1172. Denario. Anverso ordinario con X PLAECA Reverso. Guerrero con corona y espada seguido por un lictor con haces y vuelto a izquierda extiende la mano sobre un togado: PROVOCO. V. a. 6
4.º M (Porcius) CATO.
1173. Denario. Cabeza diademada de la libertad a derecha: ROMA MCATO Reverso. Victoria sentada a derecha con patera y palma: debajo a veces ST; en el exergo VICTRIX. V a. I.
1174. Quinario. Como el n.º 1173 sin ROMA ni ST. V. a. 1.
5.º L PORCI(us) LICI(nus). Su denario es dentado.
1175. Denario dentado. Anverso ordinario con X LFORCI LICI. Reverso. Marte desnudo con clipeo y trompeta lanzando venablo en biga al galope a dere-

- cha: LLIC CN DOM. V. a. 1.
6.º C (Porcius) CATO. Acuñó en Utica como propretor.
1176. Denario como el n.º 1173 sin ST, con M CATO PROPR y a veces ROMA. En ocasiones la Victoria lleva corona en vez de patera V. a. 3, 2.
1177. Quinario como el n.º 1174 con MCATO PROCR. V. a. 2
Familia Postumia. Acuñaron monedas:
1.º L COST(umius) ALB(inus).
1178. Denario. Anverso ordinario entre ápice y X Reverso Marte con casco, lanza, clipeo y trofeo en cuadriga al galope a derecha: L POST ALB ROMA, V. a. 2.
2.º A(Postumius) ALBINVS SF, Ver las familias Cecilia y Publicia.
1179. Denario. Busto de Diana con arco y carcaj sobre el hombro a derecha: ROMA. Reverso. Tres ginetes al galope a izquierda en ristre y clipeos redondos: delante guerrero en tierra y los extremos de dos insignias militares: A ALBINVS SF V. a. 4.
1180. Denario. Cabeza laureada de Apolo entre estrella y X. Reverso.
1181. Castor y Polux a izquierda haciendo beber a sus caballos en una fuente: encima creciente: A ALBINVS SF V. a. 6.
Debajo de la cabeza ROMA o R.
3.º A POST(umius) AF SN ALBIN(us). Acuñó monedas dentadas cuyos tipos recuerdan hechos gloriosos de sus antepasados en España.
1182. Denario dentado. Busto de Diana con arco y carcaj sobre el hombro a derecha: encima cabeza de toro. Reverso. Sacrificador con toga de pie a izquierda sobre marte, cerca de altar encendido, rociando un toro destinado al sacrificio. A POST AF SN ALBIN, V. a. 3.
1183. Denario dentado. Cabeza de España desgreñada y medio vela da a derecha: HISPAN. Reverso. Togado a derecha extiende manos sobre un águila legionaria: detrás haz con hacha: A POST AF SN ALBIN, V. a. 3
4.º C POSTVMI(us) ATA...
1184. Denario. Anverso n.º 1182 sin la cabeza de toro. Reverso. Perro corriendo a derecha sobre venablo: C POSTVMI AT (o TA en nexo) V. a. 2.
5.º (Postumius) ALBINVS BRVTIF. Ver familia Iunia.
Familia Procilia. Lucio Procilio acuñó por orden del Senado denarios dentados o no.
1185. Denario. Cabeza laureada de Júpiter a derecha: SC. Reverso. Juno a derecha con lanza y clipeo, cubierta con la piel de cabra y dragón a sus pies: L PROCILIF, V. a. 2.
1186. Denario dentado. Cabeza de Juno tocada con piel de cabra a derecha: SC. Reverso. Juno cubierta con piel de cabra, con lanza y clipeo en biga al galope a derecha: debajo dragón L PROCILIF, V. a. 2.
Familia Proculia Sus monedas acuñadas en Corcira debieran segregarse de las que estudiamos
1187. Mediano bronce. Cabeza de Júpiter en Terme a derecha: cK. Reverso. Raya(pez): C PROCVLEI(us) LF, V. a. 40.
1188. Pequeño bronce. Cabeza laureada y barbuda de Júpiter a derecha: cK. Reverso. Doble hacha: L PROCVLEI LF V. a. 40.
Familia Quinctia. Las monedas que atribuimos a los n.ºs 1 y 2 pudieran estar acuñadas por alguna ceca provincial.
1.º Q(uinctius)?
1189. Quinario de los Dioscuros y victoriatos normales con una Q en el reverso. V. a. 2, 5.
2.º Q(uinctius)?
1191. As, semis, triens, quadrans, sextans normales con un áncora y Q en el reverso. V. a. 1, 1, 5, 2, 1.

- 3.º T QVINCTI(us). Acuñó como *imperator* en Grecia.
1196. Aureo. Cabeza barbuda de Quintio a derecha. Reverso. Victoria a izquierda con palma y corona: T QVINCTI. V. a. 2000.
- 4.º T Q(uinctius)
1197. Denario Cabeza ordinaria entre ápice y X. Reverso de los Dioscuros con un clípeo: T Q ROMA. V. a. 3.
1198. Semis, triens, quadrans normales con T Q. V. a. 2 cada uno.
1200. 5.º TI Q(uinctius). Acuñó por orden del Senado.
1201. Denario. Busto de Hércules visto de espaldas con la clava sobre el hombro a izquierda. Reverso. Ginete desnudo llevando dos caballos al galope a izquierda: debajo ratón y en tablilla DSS: TIQ. V. a. 3.
- 6.º T QVINCTIVS CRISPINVS SVLPICIANVS. Acuñó en la época de Octavio.
1202. Gran bronce del tipo corriente con T QVINCTIVS (o QVINCTI) CRISPINVS (o CRISPIN) SVLPIC (o SVLPI) o T QVINCTIVS CRISPINVS o T CRISPINVS TF SVLPICIAN. V. a. 5. 2.
1203. Mediano bronce del tipo corriente sin cabeza con T CRISPINVS o T CRISPINVS SVLPICIANVS (o SVLPICIAN) o T QVINCTIVS CRISPINVS (o CRISP). V. a. 2.
1204. Mediano bronce con la cabeza a izquierda de Octavio, del tipo corriente con T CRISPINVS. V. a. 10.
Familia Quinctilia. Se le atribuye una moneda.
1205. Denario normal de los Dioscuros con S XQV. a. 20.
Familia Renia. Acuñó las monedas que siguen.
1206. Denario. Anverso normal. Reverso. Júpiter con estola cetro y látigo en biga de machos cabrios a derecha al galope: C RENI ROMA. V. a. 1.
1207. Semis y quadrans normales sin valor en el reverso que lleva un macho cabrío sobre la proa y
1208. CRENI. V. a. 20. El quadrans lleva los tres puntos del reverso.
Familia Roscia. Las monedas del n.º 1 son de dudosa atribución.
1.º L R(oscius); véase la familia Fabia.
2.º L ROSCI(us) FABAT(us). Sus monedas se refieren a recuerdos familiares.
1209. Denario dentado. Cabeza de Juno con piel de cabra a derecha, detrás símbolo: L ROSCI. Reverso. Joven a derecha alimentando serpiente erguida, detrás símbolo: FABATI. V. a. 2.
Familia Rubellia. Se conoce solo de ella
1210. Pequeño bronce. Yunque: AAA FF III VIR SC. Reverso. Yunque C RVB ELLIVS BLANDVS. V. a. 1.
Familia Rubria. Las monedas de L Rubrio aluden a juegos y fiestas populares en que intervinieron sus antepasados. Otro Rubrio acuñó en la Italia meridional.
1211. Denario. Cabeza laureada de Júpiter a derecha con el cetro sobre el hombro: DOSSEN Reverso. Carro triunfal, con cuatro caballos al paso a derecha, adornado con el rayo y encima victoria volando con corona: L RVBRI V. a. 3.
1212. Denario. Cabeza diademada y velada de Juno a derecha con el cetro sobre el hombro: DOS. Reverso n.º 1211. V. a. 3
1213. Denario. Busto con casco de Roma a derecha: DOS. Reverso análogo al n.º 1211. V. a. 3.
1214. Quinario. Cabeza laureada de Neptuno a derecha con tridente sobre el hombro: DOSSEN. Reverso Victoria andando a dere-

- cha con palma; delante altar con serpiente: L RVBRI. V. a. 3.
1215. Cabeza doble de Jano: entre las dos cabezas altar con serpiente alrededor. Reverso: el normal del as sin ROMA y con L RVBRI DOSSEN. V. a. 5.
1216. As. Doble cabeza de Hércules con piel de león y Mercurio con petaso alado a veces entre clava y caduceo. Reverso. Proa a derecha cubierta en parte por templo dístico en que se ve un altar con una serpiente. L RVBRI DOSSEN. V. a. 60.
1217. Semis normal con DOS y sin ROMA. V. a. 3.
1218. Quadrans normal con L RVBRI y sin ROMA. V. a. 12.
1219. Sextans. Cabeza de Mercurio a derecha con el petaso alado, delante caduceo: signo de valor. Reverso. Tipo n.º 1216 con L RVBRI. V. a. 40.
1220. Bronces acuñados en Italia con RVB. Deben excluirse de estas series.
Familia Rustia. Nos presenta dos acuñaciones.
1.º L RVSTI(us) Acuñó con permiso del Senado.
1221. Denario. Cabeza con casco de Marte a derecha: X SC. Reverso. Carnero a derecha: L RVSTI. V. a. 2.
2.º Q RVSTIVS Acuñó también por orden del Senado.
1222. Aureo Cabezas afrontadas de las Fortunas feliz y valerosa: Q RVSTIVS FORTVNAE. Reverso. Victoria con las alas abiertas y con estola sostiene sobre cipo clípeo en que se lee S C. CAESARI AVGVSTO. V. a. 1000.
1223. Denario. Cabezas sobrepuestas de las dos fortunas sobre base que termina en cabezas de carnero: Q RVSTIVS FORTVNAE ANTIAT. Reverso. Altar con FORRE: SC CAESARI AVGVSTO. V. a. 10.
Familia Rutilia.
1224. Denario de la biga de la Victoria normal sin valor ni ROMA con L RVTILI. V. a. 3.
Familia Salvia. Sus magistrados pertenecen a la época de Octavio.
1.º Q SALVIVS.
1225. Denario. Cabeza de Octavio a derecha: detrás C CAESARIII delante VIR RPC. Reverso. Rayo alado: 2 SALVIVS IMP COS DESIG (o DESG) V. a. 5.
2.º M SALVIVS OTHO. Debe ser el abuelo del emperador Otón.
1226. Mediano bronce normal con cabeza de Octavio a derecha o a izquierda: leyenda anverso CAESAR AVGVST PONT MAX TRIBVNIC POT; leyenda reverso M SALVIVS OTHO, etc. V. a. 2.
1227. Gran bronce como el n.º 1226 pero la cabeza suelta a izquierda y detrás Victoria que la corona. Hay también mediano bronce. V. a. 100, 60.
Familia Sanquinia. Acuñó en la época de Octavio.
1228. Aureo, denario. Cabeza laureada de César joven a derecha, encima cometa: M SANQVINIVS III VIR. Reverso Sacerdote salio a izquierda con estola, casco con dos plumas, caduceo y clípeo redondo: AVGVSTVS DIVIF LVDOS SAEC. V. a. 1200, 35.
1229. Denario, Como n.º 1228. Reverso. Cabeza de Octavio a derecha: AVGVSTVS DIVI F. V. a. 30.
1230. Gran bronce sin cabeza y medianos bronces sin cabeza o con cabeza a izquierda de Octavio del tipo corriente con M SANQVINIVS Q F etc. V. a. 6, 3. 6.
Familia Satriena. Solo presenta una moneda.
1233. Denario. Cabeza con casco de Roma a derecha: número variable. Reverso. Loba a izquierda: P SATRIENVS ROMA V. a. 2.
Familia Saufcia.

1234. Denario de la biga de la Victoria, as, semis, triens, quadrans
1238. normales con L. SAVF. El reverso salvo el denario lleva un creciente. V. a. 1, 1, 3, 3, 3.
Familia Scribonia. Acuñaron dos magistrados de esta familia.
1.º C SCR(ibonius)
1239. Denario de los Dioscuros, As, a Semis, Triens, Quadrans, Sextans y Uncia normales con C
1245. SCR V. a. 2. 1, 10, 3, 12, 18, 25.
2.º (L) SCRIBON(ius) LIBO. El tipo de sus monedas recuerda leyendas familiares.
1246. Denario. Cabeza diademada de *Bonus Eventus* a derecha: BON EVENT LIBO. Reverso. Brocal de pozo adornado con guirnalda de laurel y dos liras: en martillo, tenazas o gorro de Vulcano: PVTEAL SCRIBON, V. a. 2.
Para otras monedas véase la familia Emilia.
Familia Sempronia. Acuñaron cinco magistrados.
1.º (Ti Sempronius) GR(acchus).
1247. Denario normal de los Dioscuros con GR V. a. 15.
2.º L SEMP(ronius) PITIO.
1248. Denario de los Dioscuros. As a normales con PITIO en el anverso y L SEMP en el reverso.
1249. V. a. 1, 1.
1250. As, Semis, Triens, Quadrans. a Sextans normales con L SEMP
1254. en el reverso. V. a. 20. 3, 3, 3, 10. Variedad del triens, con L SEMPR.
3.º TI SEMPRONIVS GRACCVS. Acuñó siendo cuestor designado mencionando a veces la orden del Senado: SC.
1255. Denario. Cabeza laureada de César a derecha: SC. Reverso. Insignia militar, águila legionaria, arado y cetro: TISEMPRONIVS GRA CC VS Q DESIG. V. a. 12. Variante con DES y la SC. en el reverso.
1256. Aureo. Cabeza desnuda y barbuda de Octavio a derecha: DIVI IVLIVS. Reverso. La Fortuna a izquierda con cornucopia y timón: TISEMPRONORA CCVS IIIIVIR Q D V. a. 400.
1257. Denario. Anverso como el n.º anterior. Reverso: leyenda del n.º anterior con el tipo del denario ya descrito. V. a. 30.
4.º L (Sempronius) ATRATINVS. Acuñó como lugarteniente de Antonio tomando frecuentemente el título de prefecto de la escuadra o consul designado y siempre el de augur. La mayor parte de sus monedas fué acuñada en Sicilia.
1258. Mediano Bronce. Tipo del As sin valor ni ROMA, en el reverso: en el anverso LATRATINVS AVGVIR: en el reverso ANTONIVS IMP. V. a. 50.
1259. Gran bronce. Cabezas de Antonio y Octavio una enfrente de otra; MANT IMP TER COS DESITERETTER IIIIVIR RPC Reverso. Antonio y Octavio en cuadriga de hipocampos a derecha: HS, altar encendido, A: L ATRATINVS AVGVIR PRAEF CLASS FC o LATRATINVS AVGVIR COS DESIG V. a. 100.
1260. Gran Bronce y Mediano Bronce. Anverso del n.º anterior. Reverso. Dos galeras con vela a izquierda: LATRATINVS AVGVIR PRAEF CLASS FC (Gran Bronce) o LATRATINVS AVGVIR COS DESIG. V. a. 100, 100, 50.
5.º TI SEMPRONIVS GRACCVS.
1261. Gran Bronce y Mediano bronce a del tipo de la corona con TI
1262. SEMPRONIVS GRACCVS. V. a. 6, 3.

LUIS FERBAL Y CAMPO

(Continuad)

DIETARI DEL DR FIOI

(1785)

He enviat a mitx dia al Dr. Llabres el quadro ab vase del B.^{to} Ramon.

He fet aportar en me Case las 12 cadires de Vaqueta, los 16 banquillos, la poca roba blanca encontrade en las Caxes y Canteranos, y los quadrets de estrado y capsal del llit, o mes ver ahir.

22. He adobat ab agua cuita ab tota paciencia y cuidado los dos quadrets vase negra que son la Crucificio y devallament cuyo ultim esta tot trosos el vidre.

Entrade de nit es vingut Miquel Serra y me ha dit no tenir inconvenient en que yo a solas entregas el Colombar y terras agrégades; sols advertia si se devia entregar a se Mare que es la hereva de son Pare.

23. Som anat al matí a visitar a la Tia Catharina Anna y havem perlat sobre entrego del Colombar: hem quedat que el entrego se fase a ella y fills.

24. Havent jurat este mati el empleo de Rector de la Universitat el Paborde Reus (que fonch elegit per la ciutat ahir) som anat ab Barthomeu Serra a donarli la enhora bona.

Es vingut el xabech correu a mitx dia: he rebut carta de Bellard y de la Condesa; tinch entes que ha aportat 3 millons de reals, los dos per la Thesoreria y lo un per los Marinos.

A la tarde he fet aportar de Casa de Ventura el Plat, safe y sis platets tot de Xina; y tambe algunas midas y reliquias inventariades.

25. Som anat al mati a donar la enhorabona y benvinguda al Auditor de Guerra; y despres ab Barthomeu Serra al Prior Serra, y Vicari general Bennasser.

Es vingut a veurer la Case el Tinent Coronell de Dragons vingut ab lo correu.

26. El Onclo Onofre Estrades me ha enviat per Juan el llit de Noguier que yo li havia demenat fes fer: de son valor que judich ser 12 lliuras sols he entregat 7 lliuras a Juan puis lo demes es lleña sua. Per refrescar li he donat 6 sous.

Llorens me ha dit que volia llogar los estudis de la Portase de Montesion a el Dr. Mulet.

He pagat a Barthomeu tixedor alias Petit un duret de or per los dias que vellá a Bonaventura Serra.

28. Este dia se ha concluit la obra de los estudis y baxos de Case de Calafat.

30. Esent disapte no ey ha hagut visita per haver fet correr la vila a un home qui fugt del Xabech anant a desterro.

Este dia se ha donat compta a la Audiencia de las peticions contra el Marques del Reguer per D.ª Catharina.

2 maig. Juan Bujosa es tornat de Sineu en que era anat a fira ab el Sr. Honorat.

He pagat al sabater sargent 24 sous per sabates noves.

Vatx pagar ahir al fuster de la Porta de Sant Antoni 34 sous per adob de la sinia de Bonaventura.

He pagat a Juan Bujosa una Dobra de 6 lliures 10 sous a compte del deute de Bonaventura.

4. He asistit a el refresch de case de don Geroni Palou de Comasema a la nit ab motiu del matrimoni de son fill este mati a punta de dia: som anat el mati ab Llorens a donarlos la enhora bona; y he dexat el dol per esta funcio segons estil.

7. Havent enviat D.ⁿ Guillem Callar dos Criats sen han aportat el llegat que consistex ab 14 toms de Flores España Sagrada de plegami, un tomet deurat diccionari de antiguedats, un quadro de la Europa, y las produccions de mar y terra inventariades (y haventse entregat tambe el tom Consil. Illiberitanum, lo ha retornat per dir no ser seu). Y haventme enviat a dir per sos Criats y per Juan Bujosa que desitjaria tenir el *cocodrillo* pagant son va'or ley he enviat ab las borlas; y ab la matexa inteligencia las 3 medallas de Plate, las 138 de bronzo, estatuetas (etc).

9. He entregat al Majordom de Case de D.ⁿ Joseph Pueyo del llegat el Quadro del Confalo, el de la fuita de Egipta y las estampas finas de dins el canterano; y he dit que antes de entregar los llibres desitjave parlar ab D. Joseph.

11. Es vingut el dit Majordom de Pueyo dientme que D.ⁿ Nicolau me aguardaria fins a las 5 si volia anar a perlar sobre llibres puis son germa li havia donat la comisio. He respost que no podia esta tarde, y que dins dos o tres dias faria de veurerlo.

Es vingut a la tarde a veurer las Cases de Ventura el Auditor de Guerra y se Muller ab el Criat: despres son vinguts a veurer la mia Case que habit y li he regalat a dita 4 teronges grosas.

Han aportat de Case de Bonaventura el rellotje, y las notas de Notaris; y ahir aportaren el guardarobas y el Armari per posarlas.

12. He pag. t 25 liuras 10 sous a el P. Domingo Ferrer dels Angels per las Misas de la S.^{ra} Margarita Mas y Pasqual de mos diners

Es vingut el P. Visitador de la germandat de Sant Francesch ha vist el Armari o Archiu, li ha agradat y ha dit enviaria per ell.

He assistit a las 9 del mati a las dos conclusions de Canons que han defensat los dos cathalans Joseph Barnola y Ignasi Tarrus. Havent-se acordat que essent solament de Canons el Bachiller (puis el primer tenia ya el Bachiller de lleis en Cervera y el segon en la de Huesca) fos mitat el Deposit; y axi per un argument 4 sous 9 diners y del vot 3 sous 1 diner: esto se repartira dema.

13. Han llegit la sua mitja hora de lliso de Punts desde las 8 del mati los dos Cathalans Barnola y Tarrus; el primer sobre el cap *quianos 9 de testamentis* y el segon sobre el cap *si diligenti 12 de foro comp.* Y son estats los cathedratichs Bestard, yo, Borrás esent estat plena la propina que son 31 sous 6 diners.

A la tarde grau de Theologia de Juan Siquier.

14. He assistit desde las set del mati a la lliso major que han dit los expresats cathalans: el Punt Canonich es estat el matex de ahir: pero el civil es estat de Barnola la llei *in commodato 17, 3 D comod. vel contra* y de Tarrus la llei *nam etsi 15 de inof testam.* Propina dos dures de or y tres de Plata.

15. A las 4 de la tarde grau de Canons de Barnola.

Llorens me ha enviat adobade la creu de Pedra marbre, dat a la Criade 1 sou 6 diners.

16. A las 8 mati grau de canons a Tarrus. Despues del grau ey ha hagut Junta de los 4 collegis: en que per pluralidad de vots contra el meu y de tots els de lleis se ha resolt que el

Metja cathala que ha escrit no necesita aportar lo acte del Bachiller de Zaragoza, si sols la certificacio del Protomedich que diga que lo ha vist.

Es vingut a la tarde Miquel Serra y dient que per tres dias anave a Alero me ha recomenat las Curias de Censos y Temporal.

18. He tingut Audiencia per la Curia de Censos per eversen anat a Alero Miquel Serra, pero es estat en mon estudi a la tarde.

Grau de theologia al cathala D.ⁿ Pau Olivella. Altre a la tarde de Juan Galtes Diaca tambe cathala.

Despues del Grau ey ha hagut junta de los cathedratichs y Collegiats, en que se ha llegit per mi el informe sobre la Universidad de Cervera (treball de Bisquerra) se ha acordat se envias dema per el correu.

Tambe he fet present que la Audiencia demenave informe sobre lo matex, a cuyo fi me havia pasat el expedient dirigit per el Consell que ha aportat el Escriba del Acuerdo; se ha resolt que yo fes el informe ab justificants.

19. El correu se es partit esta nit, y en ell sen es anat el Comisari de Marina, Carxena; y tambe el meu criat Jaume Senoguera; pagats los 19 sous del mes: li he condonat lo de la flasade y llensol.

20. El rellotger Mugnerot es vingut a la tarde y despues per Juan li he enviat el rellotje de quadret para que ajustas les pesas desfetas.

21. Lliso de punts dita per Sebastia Sale y Roca sobre la llei *si cum venderet 13 de Pignoratione.* Inmediatament ha llegit Andreu Verd Roig sobre qui *a furioso 2* de la ley *7 de Publiciana actione.*

Grau de Theologia del cathala Sebastia Llorens Pvre.

23. El criat del Marques Pueyo de part de D.ⁿ Nicolau me ha enviat una bona part de estampas, dient que no eran finas y que las me regalave: he dat al criat 2 sous.

Dit mati y en la matexa ocasio el seu Majordom me ha dat el recado de que se era informat, y que entenia que los caxons de llibrias se comprenfen en el llegat de la llibreria: he respost que per concordar este y los demes duptes me aseñalas Advocat ab qui poder conferenciar y resoldre.

24. Grau de lleis conferit a Sebastia Sala Roca.

He pagat al Rellotger Mugnerot 12 sous per adop del Rellotje de quadro de Serra.

A la tarde ab Planes he rebut en el quarter la declaracio a los sis Milicians de Llumajor.

25. Grau de lleis a Andreu Verd Roig.

A la tarde desde las 3 a las 8 he tingut los Careos dels Milicians presos de Llumajor.

He pagat a el Rellotger Mugnerot dos durets en or per hauer mudat la esfera del Rellotje de Plate, que antes era tambe de Plate, y are es de Porcelana.

27. He cobrat 3 lliures 12 sous per ma del Auditor de Guerra per el valor de sis cadires verdas de Bova mias que sen aporta.

Es vingut a las deu del mati el Majordom de Pueyo dientme que esperave D. Nicolau lo avisas per enviar a triar los llibres.

He tingut el enfado de eserse mort el canari vei en el terrat y el bo en la cria.

He dictat mati y tarde la minuta del Proces sobre la mort de Miquel Auli a el Barber Palou.

31. Al mati desde las 8 a las 12 y dos quarts he estat a la Preso a explorar los sinch presos per dita causa.

A la tarde desde las 3 a las 5 he estat en case del Dr Bestard ab el Dr Contesti y Bibiloni per el Convent del Carme y respectivament sobre case de Net.

2 juny. Un moro anomenat Casi esclau de D.ⁿ Miquel Gelebert acompanyat de un sirvent de D.ⁿ Lucas, Mestre de Guaita es vingut a ampararse de mi; he dit lo tingues guardat a la mia disposicio. A la tarde es vingut el Nebot de dit D.ⁿ Miquel.

5. D.ⁿ Lluch de la Meca al mati es vingut ab lo Moro.

Despres a la nit es tornat y he fet un sermonec o apercibiment al dit Moro que ha acompanyat.

A las 9 del matí es vingut altre vegade este matí D. Miquel al qui he fet entrego del moro: Antes he enviat per mon Criat a dit D. Lucas dos durets en or.

Es vingut a las 12 el criat del Marques Pueyo dientme que D.ⁿ Nicolau se era informat y que volia las llibrerias y los llibres: he respost que ya veuriem sobre las llibrerias a son temps; que los llibres del Catalogo estant copiats los cathalagos (etc).

7. He entregat a modo de restitucio prematura o per via de regalo a Barthomeu Serra mon cosi el sello de Serra de D.ⁿ Miquel y el trempa plomes de nova invencio fet del serraller Leonart que es de D.ⁿ Miquel y algunas estampas.

Es vingut a cosa de la una D.ⁿ Lucas ab lo Moro Casi de D.ⁿ Miquel Gelabert qui ha dit esser fuit per haverlo atupat ab garrot.

11. He pagat a el Pasamaner Dotze pesetas en Plate y quatre sous per el valor de las bollas y bolletas dels dos mirais redons no obstant que als 18 Desembre 81 en costaren menos las que va fer per los dos miralls quadrats; las set canes de veta de seda carmesina y las 7 canes cordeta veta han costat aparte un duro menos alguns doblers.

12. El Cavaller D.ⁿ Guillem Callar me ha trobat dins el carrer o polls de Sant Domingo, y despres de haver perlat de las Monedas y *codrilo* me ha dit que yo tenia raho en no entregar los llibres de D.ⁿ Miquel y Caxons y que las 500 lliures que havien de reemplaçarse era rao se pagassen dels llibres.

13. Han aportat de Case de Bonaventura el quadro de la Purisima gran sens vase, el quadro de Sant Bruno gran llarguer o sens vase; y mes el quadro mitjanser figura del Devellament, que te verguerons a la Romana; y los he posats.

El Escriva Planes me ha entregat 13 lliures 6 sous 6 diners per salari de sentencia entre el sargent Sanso y un tal Cabanellas Criat de Dameto.

17. He assistit a la Junta en case del Marques de Bellpuig a las 8 y 2 quarts en que han concorregut el Dr. Noguera, Roca, Bibiloni, Fornari y Miquel Serra; som surtits a las 12 y 2 quarts al surtir ha entregat el Capella a cade un dels sis Advocats una dobla de cordo.

18. El criat de Case del Marques Pueyo es vingut a mitx dia: li he dit que no poria señalar dia yo per el entrego de llibres; y que la llista no lei podia enviar puis faltava comprovar.

Surtint de la visita de carcel he dit a el Relador Fluxa que son fill estava molt atrasat en seber la Instituta.

19. Grau de Theologia al clerga cathala Antoni Roquer Masdeu.

Grau de Theologia al cathala Thomas Cathala Terres. El graduando ivisench no te la mia aprobacio.

21. Es vingut el Criat de part de Dn. Nicolau Pueyo dientme que si yo de aqui a Diu-menge no señalave dia per entregar los llibres usaria de son Dret; he dit que yo deliberaria.

Son vinguts a la tarde a mon estudi el Dr Mulet Pre y tres capellans de Sant Jaume interessantse sobre el assumpto del comu sobre re-

cursos de que ahir aportaren la copia del proces y 22 fulles de instruccio.

22. Grau de Theologia a Juan Piloto Clerga de Barcelona.

Desde las 3 dos quarts fins a las deu dos quarts he dictat a Juan Muntaner onze fulles per Sant Jaume.

23. He sabut a mitx dia que ab lo correu vingueren a Barthomeu Serra los Despachos de Secretari del Sant Ofici: Jura ahir.

28. He comprat roba de xamellot de case del Botiguer de devant la Sala y roba blanca per enforro de juba y calsons, que me ha costat dues doblas y mitje.

Han combregat esta nit a las 9 al Sor Marques Pueyo.

29. Som anat al mati a Case del Sor Marques Pueyo y he perlat ab sos germans.

He treballat y entregat a el Mayol el pla per arreglar las Propinas de totas las funcions.

30. Ha predicat en la festa de la ciutat un tal Lector Barcelo minim.

A la tarde grau de Theologia conferit a Francesch Rullan y Gari, germa del secretari del Bisba, collegial. El *quamquam* al principi es estat un bon tros de invectiva contra la Universitat de Cervera; y havent fet la salutacio no lo ha repetit; si ha dit lo corresponent del B. Ramon: el exordi a la trona lo ha dit un allot del Sor Toni Bover.

Lamon Cosma de Son Fuster a mitx dia se es partit a Son Duran per fer batrer.

He concluit antes de Avemarias las Defensas de Francesch Ferrer sobre la mort de Miquel Auli.

3 juliol. Lliso de punts dita per el Dega D.ⁿ Marti Tous.

He pagat a Juan Bujosa 27 sous de realets per mitx any de haverme afeitat.

5. Es mort de malaltia a las nou de la nit D.ⁿ Joseph Pueyo Marques de Campo franco dia de dimars 6 mesos 18 dias despres de Bonaventura.

6. Som anat ab Miquel Serra al mati a aconsolar; y a la tarde al enterro.

Ahir vingue a la tarde el major y el Coronell de Milicias en mon estudi per perlar sobre el sorteo de Pollensa.

7. Es arribat a esta isla ab una barca francesa el grande de España de 1.ª clase inspector de Dragons.

He assistit a las 5 de la tarde a la Junta de 4 claustros en que per uniformidad de 3 collegis

y del Dr Bennasar del de lleis, contra el vot de Bestard, meu, Borrás, Serra, Garau y Pelegri, se ha acordat se don preferencia en el asiento a D.ⁿ Juan Socies: havem protestat de nullitat per no existir facultats per interpretar la constitucio, ni extendrerla mes alla de las personas expresades per ser cosa odiosa sin exemplar en Universitat alguna.

He pagat 26 sous 6 diners a Ramon Rosello per la cabrevacio y peatge de las cabrevacions que vax otorgar en mesos passats de las cases mias y de Serres en la Escrivania del Paborde de Tarragona.

8. Es vingut el Procurador de Cerda de part de D.ⁿ Antoni Montis, de Callar, y de Bestard dientme que si dins 8 dies no enseñave recibos de estar adimplida la obra Pia de Bonaventura usarien de sos Drets: he respost que lo tenia entes.

10 He pagat a Mestre Arbona Sastre de Plase una dobla de onze de cordo per las mans y enforro del vestit de destiu que vax comprar als 28 juny.

11 Es vingude barca correu, y en ella el nou Administrador del Tabach y Provincial del Carme, y noticias certas de la Pau ab los Algerins.

12. Es vingut antes de mitx dia el Dr Cave y havem perlat sobre el assumpto del Regidor D.ⁿ Juan Socies sobre precedencia y em som explicat.

Juan Criat de Bonaventura no es vingut a dinar ni a sopar: Y parex ha pres el punt perque al mati quant es vingut a berenar ha trobat en la Escala al Barber qui acabave de afeitarme: y seguidament es entrat en el meu quarto, y me ha dit que axo volia dir que yo no lo havia manester, a que he respost que era molt distint el meu modo de pensar: ha berenat.

A la tarde es vingude la Criade que estave ab Bonaventura per doblers: li he respost que a son temps la tindria present.

14. A la tarde a las 3 es vingut el P. Garcias a qui he dit que no aniria yo a dinar alli el dia de la festa per mes que em convidas.

A las Avemarias es vingut D.ⁿ Juan Socies a parlarme sobre el assumpto que sabia se anave a justificarse contra son fill cadete: li he respost conforme correspon a mon empleo. Poch despres es vingut Arrom ab Mare y filla instant contra dit cadete y me han informat fins a las deu.

15. Aquest mati he dictat el Auto el que el

Coronell ha fet posar pres en Banderes a dit Cadete.

A la tarde he rebut la Declaracio de la mare de Isabel Ferrer sobre dit Cadete; seguidament la de la veinade muller del Contralor y ultimament la de D.ª Isabel fins a las 8.

16. Som anat a berenar a el Carme; he regalat al P. Provincial un impres de la conversio del judio de las 3 regalades de Frau.

Tota la tarde he rebut Declaracio al Cadete Socios en el quarter; y despres som anat al refresch de Case del Marques del Pla del Carme.

17. Desde las 3 a las deu de la nit he rebut declaracio al Cadete Socios en el quarter.

Despres fins mes de las onze he perlat en me Case a la Isabel y se Mare.

El Tinent de Marina D.ⁿ Joseph Llanos mati y tarde ha declarat sobre el assumpto del Cadete Socios. I a la nit he desengañat a la Isabel no pensas que dit Socios convingues a casament.

21. He assistit a las 5 de la tarde fent cap colateral al Sor Rector a la junta de tots los Metjes: en que se ha donat Comisio a los Cathedratichs Ferrer y Barcelo per arreglar los Estatuts de la Academia Medico Practica.

22. Es vingut a mitx dia D.ⁿ Guillem Callar y haventme preguntat sobre las Misas de Bona ventura he dit estar repartidas totas y en part pagadas; ha dit tornaria el *cododrilo* y de las medallas ha dit faria dir Misas.

Es vingut a la tarde en mon estudi D.ⁿ Antoni Montis, a qui he dit que buscaria las noticias que ha dit necessitar de la Patria del Cardenal Pou

He manllevat a D.ⁿ Miquel Rosifol un tom de la historia de Binimelis per empenjo de Baldu, a qui lo he enviat.

23. Es mort el Cabiscol Puig a las nou, era molt devot de Pobres.

A la tarde he escrit esquila a el P. Marques demenantli un escapulari de M.^a SS.^a beneit del Provincial; ha respost me lo enviaria.

Som anat a case del Regent y li he enviat per ma de Dols Pre. el tom de Mr Coch dels ultims viatjes.

He dictat la peticio de Belloto a la Real Audiencia per aprovacio del Dot de se filla.

26. He tingut en Case a la Isabel Ferrer y a Isidoro Socios desde las 4 a las 8 de la tarde per la diligencia del Careo, en que se es desmeiada y anat Socios firme.

27. Grau de Theologia al cathala D.ⁿ Jaume Creus, cathedratic de Filosofia. A la tarde altre grau al cathala D.ⁿ Pau Camps.

Es mort a las 9 de la nit el Canonge D.ⁿ Francesch Truyols: reb los Sagraments.

28. He assistit a un grau de Theologia conferit a D.ⁿ Juan Puig. Som anat despres a Case de D.ⁿ Antoni Montis dient tenir copia que el Cardenal Pou fonch mallorqui.

He comprat catorze Canes de llista per dos Metalasos a un Tixador a rao de 11 sous: han costat 7 lliures 14 sous retxes blaus.

30. No ey ha hagut Visita per haver corregut la Vila el jove de Felanitx que matá son companyó

He pagat al Sastre de Plase 4 lliures 12 sous 6 diners per roba y mans de uns calsons manto de Cabú (?)

He comprat dos parells de calses al Sargent Calseter per vint pesetas y Armes.

Primer Agost. D.ⁿ Guillem Callar a mitx dia per ma de son Criat Milicia (present el Señor Juan Muntaner) me envia un recibo de quinze Misas que diu 3 lliures 7 sous 6 diners el que he degut admetrer per la nota de ma de dit Callar, per el valor de las monedas antigues.

He tingut una diaria semblant a terciaria que no me ha dexat dormir.

2. Ha continuat la diaria que no me ha permes surtir de Case: no he fet llit: pero ahir vatx anar a guañar el jubileu.

La Mare Piora de Santa Catharina me ha enviat Panets de Sant Domingo, esto es 6 cocas 8 rosquillas.

5. Conclusiones previas defensades per Jaume Riutort y Palou.

He enviat per ma de Dols pre. a Miquel Serra el tom en 4.º de Bonaventura Adarga Balear.

Es vingut el Prior del Hospital demenantme las 50 lluras del llegat fet per Bonaventura: he respost que era el salari de compres del Forn de la Pescateria, y la Advocacio de mes de devant y de antes: y feta compensacio se entendria.

13. He rebut la declaracio al sargent Sacares y a se Muller al mati.

He assistit a la entrade o vel blanch en Santa Catharina de Sena de la germane del Secretari del Bisbe: se diu Rullan.

Som anat hora baxe a la Celda del P. Prior del Carme a demenar lo habit per Pera Joseph Moya mon Criat: ha respost que tornat que sia de Menorca el P. Provincial se obrirá examen.

He encarregat a dit Pera Joseph el Secret: li he regalat uns guardapits de fil y seda.

14. Son vinguts a mitx dia el Relator Va- llespir, y Miquel Serra acompanyant aquell a son fill y este a son germa per Urbanidad del Exa- men que sera dimars.

He pagat al fill del calseter del Mercat vint pesetas en Plate per los dos parells de calses negras.

Es vingut el Sr Juan Muntaner Pintor a qui he dictat proposicio que deu fer a se Mare per composicio.

He emprestat al Sr Juan Baldu el segon tom de historia de Binimelis que me ha dexat D.^{na} Mi- quel Rosiñol per alguns dias.

15. Lamon Verd de Andraitx me ha rega- lat una cabridete, dos manades de siurons.

16. He assistit a la tarde a las 4 dos quarts al estudi del Decano en que es estat el examen del Personer fill del Relador Vaillespir: seguida- ment me som despedit, y es entrat a examen Barthomeu Serra mon Cosi.

Vuy es comensade la obra del Padris del jar- dinet y ausellera.

18. He dictat vuy y ahir a Barthomeu Se- rra las relacions de dos Procesos per examen.

Es morta de Apoplexia en menos de 30 horas al mati la Marquesa Pueyo.

19. Despres de la Visita de Carcel som anat al enterro de dita Marquesa, arribant tard.

He entregat a me Mare antes de dinar las 20 lliures de la Mesade; esto es 4 durets dels nous y una peseta nova a Llorens, y los 8 durets 3 castellans y dos tresetas a me Mare, y se son escoblejats.

He pagat al xocolater de Cort per una Cuita sensera 9 lliuras 5 sous, es bó.

21. El onclo Onofre ha enviat una añella o recorda.

Es vingut a la tarde el P. Garcies y el Señor Camin a demenarme los prestas el llibre de Don Nicolas Antonio *Biblioteca vetus*.

22. Es vingut el xabech correu de bon mati y en ell D.^{na} Thomas Veri, y Piella Comi- sari.

A la tarde de las 4 a las sis o poch menos he perlat ab Isidoro Socies en lo aposento que habita de la torra del Angel.

24. He pagat de mon diner propi al P. Fe- rrer Procurador del Convent de Sant Francesch 64 lliures a compta de las Misas aplicades temps ha per Bonaventura; y me ha fet espera per lo demes fins pasat el dia de Sant Miquel.

No som anat sino tard a donar el bon dia a Barthomeu Serra, porque no vingue a berenar el dia del meu Sant.

26. A las 4 de la tarde he tingut en Case a D.^{na} Isidoro Socies y a Isabel: se han careat devant mi y sens escrivat: y havent despres cri- dat al Escriva Muntaner sols han dit poques paraulas per estar composts entre si com tinch entes; y en me presencia han ratificat los Es- ponsals; se me ha entregat una esquila (que anuncia lo matex) dirigida a D.^{na} Juan Cugulla de de ma de dit Isidoro escrita, y vinguda per ma de Isabel antes.

28. Diumenje. Catharina de Valldemosa sen es anada a la vila de bon mati: li he umplit un Paner ab arros, Pa doble blanch y tres esas ensucrades: y li he regalat un rosari de la ma y altra del coll, que ahir me envia me germane.

Som anat a la Celda del P. Lector Cañellas de Sant Francisco y havem acordat en secret lo assumpto de Isidoro Socies.

Antes de mitx dia he admes en Case en ca- lidat de Depositada a Isabel Maria filla del Pi- capedrer; he fet a seber a son Pare per medi de Dols Pre el seu paradero; y despres de vespres, es vingut son Pare: y alla a las sis son germa menor y son Cuñat los dos Milicians; y a la nit es tornat el Cuñat y el germa menor: y al pa- rixer no estan sentits.

ANTONI PONS.

(Continuad)

* * *

Començam en aquest número la pu- blicació de la Història de Lluchmajor, inèdita, que amb el títol de: Crónica Relación de la Villa de Lluchmayor, es- crigué en 1770 el Paborde Guillem Ter- rassa, i aumentà amb un suplement en 1811 el doctor Francesc Talladas.

La publicació es farà en fulls de 16 pàgines com el present. no inclosos en la numeració general de tom del Bolletí, pera ésser relligats apart Abans del dar- rrer full donarem la portada i una ad- vertència preliminar a la nostra present edició.

N. de la D.